

Alexandre Dumas

Monte grófia Cristo

Jenatán Könyvmolyképző

Alexandre Dumas

MONTE CRISTO GRÓFJA

regény

Könyvmolyképző Kiadó
Szeged, 2007

ELSŐ KÖNYV

1. MARSEILLE – AZ ÉRKEZÉS

A Notre-Dame de la Garde parti őrsége 1815. február 24-én jelezte a Szmirna, Trieszt és Nápoly felől érkező háromárbocos *Pharaon* hajót. A vitorlás tatárboacán fekete zászló lobogott.

Az érdeklődők azon töprengtek, vajon miféle baleset érhetette útközben.

Az a különös nyugtalanság, amely a tömeget elfogta, Saint-Jean terének egyik nézőjét annyira hatalmába ejtette, elannyira, hogy begyrotta egy csónakba, és parancsot adott, evezzenek a *Pharaon* elé.

A fiatal tengerész ennek a férfinak a közeledését látva, kalapját kezében tartva a hajó széléhez támaszkodott.

A szép fekete szemű és hajú, magas, karcsú, tizennyolc-húsz esztendőes ifjú egész lényén azoknak az embereknek nyugalma és sajátosságos határozottsága ömlött el, akik gyermekkoruk óta megszokták, hogy harcoljanak minden veszedelemmel.

– Ah, maga az, Dantès! – kiáltott a férfi a csónakban. – Mi történt?

– Nagy szerencsétlenség történt, Morrel úr – válaszolta a fiatal ember. – Civita-Vecchia magasságában elveszítettük a derék Leclère kapitányt.

– És a rakomány? – kérdezte élénken a hajótulajdonos.

– Szerencsésen partot ért, Morrel úr... Hanem a szegény Leclère kapitány...

– De hát mi történt vele? – kérdezte a hajótulajdonos szemmel láthatóan megkönnyebbülten.

– Meghalt. Rengeteget szenvedett szegény.

– És hogyan történt ez a szerencsétlenség?

– Bizony, uram, egészen váratlanul: Leclère kapitány hosszan beszélt a kikötő parancsnokával, aztán igen izgatottan távozott Nápolyból. Huszonnégy óra múlva ágnak esett, és három napra rá meghalt... A szokásos módon temették el. El Giglio szigetének közelében nyugszik. Becsületrendkeresztjét és a kardját elhoztuk özvegyének.

– De hát mit csináljunk, Edmond úr – válaszolta a hajótulajdonos egyre jobban megvigasztalódva –, hiszen mindannyian halandók vagyunk... És ha maga biztosít, hogy a rakomány...

– Kifogástalan állapotban van, Morrel úr, arról felelek...

Majd mikor elhagyták a tornyot, az ifjú tengerész ezt kiáltotta a legényeknek:

– Vitorlákat bevonni!

Minden vitorla leereszkedett, és a hajót már csak a végső lökés ereje hajtotta.

– Nem akar beszállni, Morrel úr? – kérdezte Dantès. – Danglars úr, az ön számtisztje, éppen most jött ki a kabinjából, ő mindenről felvilágosítást tud adni önnek. Nekem pedig a horgonyvetésnél a helyem, meg arról is gondoskodnom kell, hogy a hajó gyászt öltson.

A hajótulajdonos megragadta a kötelet, amelyet Dantès ledobott neki, és olyan ügyesen, hogy egy tengerésznek is becsületére vált volna, felmászott a hajó domború oldalához erősített létrán, a fiatal tengerész ezalatt visszatért másodtiszti helyére, átengedte a szót a Danglars néven említett férfinak, aki kabinjából kilépve a hajótulajdonos felé igyekezett.

Ez a huszonöt-huszonhat éves, meglehetősen mogorva arcú férfi fölötteseivel szemben alázatosan, alárendeltjeivel pedig dölyfösen viselkedett. Még a számtiszti állása sem tette valami népszerűvé a matrózok körében, akik éppúgy idegenkedtek tőle, mint amennyire szívükbe zárták Edmond Dantèst.

– Hát, Morrel úr – kezdte Danglars –, ugye hallotta már, milyen szerencsétlenség történt? Szegény Leclère kapitány! A nyílt tengeren öregedett meg...

– Nos, azt hiszem – jegyezte meg a hajótulajdonos, –, nem is szükséges öreg tengerésznek lenni, Danglars, ahhoz, hogy valaki jól értse a mesterségét. Hiszen itt van előttünk Edmond barátunk, amint látom, ellátja a dolgát, nem kell tanácsot kérnie senkitől sem.

– Úgy van – felelte Danglars, és álnok pillantást vetett Dantèsre. Tekintetében gyűlölet villant fel. – Úgy van, fiatal, és talán túlságosan önhitt. Alig halt meg a kapitány, ő azonnal átvette a parancsnokságot, és elveszítettünk miatta másfél napot, mert Elba szigetére mentünk, ahelyett hogy egyenesen hazajöttünk volna Marseille-be...

– Dantès – szólta a hajótulajdonos a fiatalembernek –, jöjjön csak ide!

– Bocsánat, uram – felelte Dantès –, egy pillanat múlva rendelkezésére állok. – A legénységhez fordult.

– Horgonyt le! – mondta.

A horgonyt ledobták, a lánc csörögve hullt alá. Dantès mindaddig a helyén maradt, míg az utolsó művelet is véget nem ért.

– Félárbocra a lobogót és a jelzőszalagot, keresztbe a vitorlarudakat! – adta ki a parancsot.

– Tetszik látni?... – jegyezte meg Danglars. – Szavamra mondom, máris kapitánynak képzele magát.

– Teringettét, és ugyan miért ne hagynánk meg ebben a tisztségben? – kérdezte a hajótulajdonos. – Igaz, hogy fiatal, de úgy látom, nagyszerűen érti a mesterségét.

Danglars homloka elborult.

– Bocsánatot kérek, Morrel úr – mondta Dantès, a beszélgetőkhöz lépve. – Most, hogy a hajó lehorgonyzott, rendelkezésére állok...

Danglars hátralépett.

– Csak azt akarom megkérdezni, miért vesztegelt Elba szigetén?

– Nem tudom, uram. Teljesítenem kellett Leclère kapitány utolsó kívánságát. Halála előtt egy kis csomagot adott át nekem Bertrand főmarsall számára.

– Találkozott is vele, Edmond?

– Találkoztam.

Morrel körülnézett, és félrevonta Dantèst.

– És hogy van a császár? – kérdezte élénken.

– Amennyire láttam, jól van. Éppen a marsallnál járt, amikor odaértem.

– És maga beszélt is vele?

– Inkább ő szólt énhozzám, uram – felelte Dantès mosolyogva. – A hajóról kérdezősködött. Azt hiszem, szívesen megvette volna. De tudtára adtam, hogy csak egyszerű másodtiszt vagyok, a hajó pedig a Morrel és Fia cég tulajdona. „Ó – mondta –, ismerem a céget.

A Morrelek foglalkozása apáról fiúra száll, és volt egy Morrel, aki ugyanabban az ezredben szolgált, amelyikben én, amikor Valenceban állomásoztam.”

– Biz’ isten igaz! – kiáltott fel a hajótulajdonos vidáman. – Policar Morrel volt az, a nagybátyám, kapitány lett belőle. Dantès, mondja majd meg a nagybátyámnak, hogy a császár megemlékezett róla, és meglátja, sírva fakad a vén harcos. Jól van, helyesen cselekedett, Dantès, amikor teljesítette Leclère kapitány utasításait, és kikötött Elba szigetén, jóllehet, ha kitudódna, hogy csomagot vitt a marsallnak, és beszélt a császárral, nagy kellemetlensége származhatna belőle.

– Mennyiben, uram? Hiszen azt sem tudom, mit vittem oda... De bocsánatot kérek – folytatta Dantès –, itt az egészségügyi és a vámvizsgálat!... Megengedi, ugyebár?

– Csak tessék, kedves Dantèssem.

A fiatalember távozott, mire Danglars azonnal visszatért.

– Nohát – kezdte –, Dantès jól megokolta, miért vetett horgonyt Porto Ferrajón?

– Kitűnően, kedves Danglars úr.

– Akkor nincs semmi baj – válaszolta Danglars –, mert bizony mindig rosszul esik látnunk, ha egy társunk nem teljesíti a kötelességét.

– Dantès teljesítette a magáét – válaszolta a hajótulajdonos –, kifogástalanul viselkedett. Leclère kapitány parancsolta meg neki, hogy kikössön.

– Most jut eszembe, Dantès nem adott át egy tőle származó levelet? Hiszen a csomagon kívül levelet is bízott rá Leclère kapitány.

– Miféle csomagról beszél, Danglars?

– Hát arról, amelyet Dantès Porto Ferrajóban leadott.

– Honnan tudja, hogy le kellett adnia valami csomagot Porto Ferrajóban?

Danglars elpirult.

– A kapitány ajtaja nyitva állott, mikor éppen arra haladtam, és megláttam, amint egy csomagot és egy levelet ad át Dantèsnek.

– Nekem nem szólt róla semmit – mondta a hajótulajdonos. – De ha van nála ilyen levél, ide fogja adni.

Danglars egy percig elgondolkozott.

– Akkor nagyon kérem, Morrel úr – mondta –, ne említse a dolgot Dantès előtt! Úgy látszik, tévedtem.

Ebben a pillanatban visszatért a fiatalember, Danglars pedig távozott.

– No, most már szabad, kedves Dantès-em? – kérdezte Morrel.
– Nincs itt többé semmi tennivalója?

Dantès gyors pillantást vetett maga körül.

– Nincs, minden rendben van – felelte.

– Akkor, ugye, velünk ebédelhet?

– Bocsásson meg, Morrel úr, nagyon kérem, először édesapámat látogatom meg.

– Igaza van, Dantès, igaza van. Tudom, hogy maga jó fiú. – Jól van hát, de az első látogatás után számítunk magára.

– Ismét elnézését kérem, Morrel úr, de az első látogatás után egy második következik, ami nem kevésbé kedves nekem.

– Ah, igaz, Dantès. Megfeledkeztem róla, hogy a katalánok között van valaki, aki éppen olyan türelmetlenül várja magát, akár az édesapja: a szép Mercédès. Az ördögbe is! Edmond, ugyancsak bájos kedvese van!

– Nem a kedvesem, uram – felelte komolyan a fiatal tengerész –, hanem a menyasszonyom.

– Jól van, kedves Edmond-om – folytatta a hajótulajdonos –, nem akarom tartóztatni. Nincs szüksége pénzre?

– Nincs, uram. Megvan az útra kapott teljes fizetésem, vagyis csaknem három hónapi zsold.

– Igazán derék fiú maga, Edmond... Mondja csak, Leclère kapitány a halála előtt nem adott egy nekem szóló levelet magának?

– Írni sem tudott volna, uram...

– Nos, rendben van, Dantès, a kirakodás eltart jó hat hétig, és három hónapnál hamarabb aligha kerülünk tengerre... Három hónap múlva azonban itt kellene lennie. A *Pharaon* nem indulhat útnak a kapitánya nélkül – folytatta a hajótulajdonos, és megveregette a fiatal tengerész vállát.

– A kapitánya nélkül! – kiáltotta Dantès örömtől ragyogó szemmel. – Uram, ez a leghőbb vágyam! Csakugyan szándékában van, hogy engem a *Pharaon* kapitányává nevezzen ki?

– Ha magam volnék, kezet adnék rá, kedves Dantès-em, és azt mondanám: „Rendben van.” De társam is van, és maga ismeri az olasz közmondást: *Chi ha compagno ha padrone*: Akinek társa van,

annak gazdája is van. Félig máris nyert ügye van, mivel két szavazat közül egyet már megkapott. Bízva rám a másodikat is, én mindent elkövetek az érdekében.

– Ó, Morrel úr – kiáltott fel az ifjú tengerész könnyes szemmel, és megragadta a hajótulajdonos kezét –, Morrel úr, köszönöm az édesapám és Mercédès nevében.

– Jól van, Edmond, jól van, Isten vigyáz az ilyen derék emberekre. Menjen csak el az édesapjához és Mercédèshez, azután jöjjön vissza hozzám! Én itt maradok, hogy rendezem Danglars-ral számadásaimat. Meg volt vele elégedve az utazás alatt?

– Attól függ, hogy mire érti ezt a kérdést, uram. Ha mint jó cimborát kérdi, nem, mert azt hiszem, nem szeret engem azóta, hogy egy kettőnk között lefolyt kis perpatvar után elég oktanul azt ajánlottam neki, álljunk meg tíz percre Monte Cristo szigetén, és intézzük el a veszekedést. Helytelen volt az ajánlatom, és igaza volt, hogy visszautasította. Ha a kérdés a számtisztre vonatkozik, azt hiszem, semmi sem szól ellene, és ön meg lesz elégedve a munkájával.

– De nézze csak, Dantès – kérdezte a hajótulajdonos –, ha maga a *Pharaon* kapitánya lenne, szívesen megtartaná Danglars-t?

– Akár mint kapitány, akár mint másodtisztt, Morrel úr – válaszolta Dantès –, mindig tisztelni fogom azokat, akik az én hajótulajdonosaim bizalmát élvezik.

– Hát nézze, Dantès, látom, hogy maga minden tekintetben derék fiú. Nem akarom tovább tartóztatni, menjen, mert látom, hogy már tükön ül.

– Kaphatok hát kétheti szabadságot? – kérdezte Dantès.

– Természetesen.

– Vizontlátásra, Morrel úr. Ezer köszönet.

– Vizontlátásra, kedves Edmond-om, sok szerencsét!

A fiatal tengerész a csónakba ugrott, leült a csónak faránál. A hajótulajdonos mosolyogva követte tekintetével, látta, amint kiugrik a rakodópart kövezetére, és azonnal elvész a tarkabarka tömegben.

Amint Morrel megfordult, Danglars-t pillantotta meg maga mögött. Úgy látszott, Danglars gazdája parancsaira várt, de tulajdonképpen az ifjú tengerészt kísérte tekintetével.

Hanem a két férfi ugyancsak különböző kifejezésű tekintettel követte ugyanazt az embert.

2. APA ÉS FIÚ

Dantès végigsietett a Canebriere-en, a rue de Noailles-on, és belépett abba a kis házba, amely az allées de Meilhan bal oldalán áll. A sötét lépcsőn felsietett a negyedik emeletre, kezét dobogó szívére szorítva megállt egy félig nyitott ajtó előtt, amelyen át jól be lehet látni a kis szobába.

Ebben a szobában lakott Dantès édesapja.

A *Pharaon* érkezésének híre még nem jutott el az öregemberhez, aki székében ülve, remegő kézzel rendezgetett néhány szál sarkantyúvirágot és klematiszt, amelyek felfutottak ablaka rácsán.

Hirtelen átkarolta valaki, és egy jól ismert hang szólalt meg mögötte:

– Apám, édes jó apám!

Az öregember felkiáltott, megfordult, és amint megpillantotta a fiát, sápadtan, remegve ölelte át.

– No, csak nyugodj meg! – csitítgatta a fiatalember. – Én vagyok, igazán én! Mosolyogj hát reám...

– Így már jó lesz, fiam – felelte az öreg Dantès. – Nem hagysz el többé? No, beszélj el a szerencsédet...

– Isten a megmondhatója, hogy nem kívántam ezt a szerencsét. Így esett: meghalt a derék Leclère kapitány, és valószínű, hogy Morrel úr támogatásával én kerülök a helyére. Érted, édesapám? Kapitány leszek húszéves koromban! Száz arany fizetéssel és haszonrészesedéssel. Ez ugye több, mint amennyit egy magamfajta szegény matróz remélhetett volna?

– Bizony, fiam – felelte az öregember –, ez csakugyan nagy szerencse.

– Úgy tervezem, hogy az első keresetemből veszünk neked egy kis házat, kertet, ahol ápolgathatod a loncot, a klematiszt és a sarkantyúvirágot... De mi bajod, édesapám, rosszul érzed magad?

– Türelem, türelem, mindjárt elmúlik...

És az öregember elgyengülten hátrahanyatlott.

– Hamar, hamar, egy pohár bort, apám! – kiáltott a fiatalember. – Ez erőt ad. Hol tartod a bort?

– Nem, köszönöm, ne keresd, nincs rá szükségem – mondta az öreg Dantès. – Nincs borom itthon.

– Micsoda? – csattant fel Dantès elsápadva. – Nem volt rá pénzed, apám? Pedig kétszáz frankot hagytam itt elutazásom előtt, három hónapja.

– Igen, így van, Edmond, de megfelekedtél arról az összegről, amellyel Caderousse szomszédnak tartozunk. Hívatott, és tudtomra adta, hogy ha nem fizetem ki a tartozásodat, Morrel úrhoz fordul a pénzért. Így hát érthető, féltem, nehogy kellemetlenséged legyen... Kifizettem neki.

– De hiszen én száznegyven frankkal tartoztam Caderousse-nak! Ha ezt a tartozást abból a kétszáz frankból adtad meg, amit itt hagytam neked, akkor három hónapig éltél hatvan frankból!

– Tudod, hogy milyen kevéssel beérem – jegyezte meg az öreg.

– Istenem, bocsáss meg nekem! – kiáltott Edmond, és az asztalra ürítette zsebei tartalmát. Tizenkét arany, öt vagy hat darab ötfrankos tallér és valami aprópénz került elő. Vedd el, holnapra hozok megint... De csendesen, jön valaki.

– Caderousse lesz az, bizonyára meghallotta, hogy megérkeztél, és üdvözölni akar.

Csakugyan megjelent a lépcsőház ajtajában Caderousse szakállas, fekete feje. A huszonöt-huszonhat éves szabó szövetségéből tartott a kezében.

– Nicsak, hát visszajöttél, Edmond? – kérdezte jellegzetes marseille-i kiejtéssel.

– Amint látja, Caderousse szomszéd, visszajöttem, és szolgálátára állok, bármiről van is szó – válaszolta Dantès, rosszul leplezve ridegségét az udvariaskodással.

– Köszönöm, köszönöm, szerencsére semmire sincs szükségem... Kölcsönadtam neked pénzt, visszafizetted, és most már nem tartozunk egymásnak semmivel... De úgy látszik, meggazdagodtál, fiú! – folytatta a szabó, és sunyi pillantást vetett arra a marok aranyra és ezüstre, amelyet Dantès az asztalra vetett.

A fiatalember figyelmét nem kerülte el, hogy szomszédja szemében sóvár fény villant meg.

– Ó, ez a pénz nem az enyém – jegyezte meg hanyagul –, hanem apámé... No, most tedd vissza a pénzedet a perselyedbe, apám – folytatta Dantès –, hacsak nincs véletlenül Caderousse szomszédnak szüksége rá...

– Nincs rá szükségem, fiú – felelte Caderousse –, eltart a mesterségem... Igaz is, hát jól áll a szénád Morrel-nél?

– Morrel úr nagyon jó hozzám – válaszolta Dantès. – Azzal biztat, hogy kineveztet kapitánynak.

– Nagyszerű! Minden régi jó barátod örülni fog, és ismerek valakit ott a Saint-Nicolas erőd mögött, aki szintén nem fog haragudni érte.

– Mercédès? – kérdezte az öreg.

– Igen, édesapám – felelte Dantès –, Mercédès, és most már, hogy tudom, egészséges vagy, nagyon kérlek, engedd meg, hadd látogassak el a katalánokhoz.

– Eredj, fiam – válaszolta az öreg Dantès –, és kívánom, Isten éppúgy áldjon meg a feleségeddel, mint ahogy engem megáldott a gyermekemmel.

– Máris megyek – felelte Edmond.

Megsókolta apját, elbúcsúzott Caderousse-tól és távozott.

Caderousse maga is elment, és csatlakozott Danglars-hoz, aki a rue de Sénac sarkán várta.

– Mit mondott? – kérdezte Danglars. – Említette azt a reményét, hogy kapitány lesz?

– Úgy beszél róla, mintha már is az volna.

– Türelem! – jegyezte meg Danglars. – Úgy látom, kissé elharmarkodja a dolgot.

– Hát bizony jó volna, ha nem is lenne az – tette hozzá Caderousse –, hiszen akkor már nem is lehet majd beszélni vele... Még mindig szerelmes a szép katalán lányba?

– Őrülten szereti. Épp odament hozzá. De ha nem csalódom, ott bosszúság éri. A leendő kapitány kissé mérgelődni fog a chemin des Vieilles-Infirmeries környékén. Valahányszor Mercédès a városba jön, egy fekete szemű, piros arcú, igen barna és tüzes, magas katalán legény kíséri, akit unokabátyjának nevez.

– Igazán? És gondolod, hogy ez a rokon csapja neki a szelet?

– Feltételezem. Mert mi az ördögöt is keresne egy huszonegy éves magas legény egy tizenhét esztendőes szép lány körül?

– Nos, ha Dantès a katalánokhoz ment, induljunk oda mi is. Megpihennénk a Réserve-kertben egy pohár bor mellett. Ott talán megtudhatnánk egyet-mást.

Útnak eredtek.

Odaérve, a két férfi helyet foglalt a lombosodó platánok és szikomorfák alatt.

3. A KATALÁNOK

Száz lépésre attól a helytől, ahol a két jó barát szürcsölgette a gyöngyöző La Malgue bort, egy csupasz domb mögött terült el a katalánok telepe.

Valamikor régen egy titokzatos kivándorló csapat kerekedett fel Spanyolországban, és kikötött azon a földnyelven, ahol ma is él. Három hónap múlva kicsiny telep épült a kopár hegyfokon. A jövények leszármazottai most is e furcsa és festői, félig mór, félig spanyol stílusú telepen laknak. Apáik nyelvét beszélik. Három vagy négy évszázadon át egymás között házasodtak, és megőrizték ősi hazájuk szokásait, viseletét és nyelvét.

A kis telep egyetlen utcájában az egyik ház falát hervadt levélszínűre festette a napfény, belül pedig csak a fehér árnyalatú fal díszítette, akárcsak a spanyol *posadák*ban, lakóépületekben.

Koromfekete hajú, szép fiatal lány állt ott egy falnak támaszkodva; bársonyos szeme a gazelláéra emlékeztetett. Karcsú, szép ujjai egy harangvirág szirmait tépdesték. Könyökig mezítelen, barna karja lázas türelmetlenséggel remegett; szépen ívelt kecses lábával úgy topogott, hogy jól látszott lábszárának tiszta, büszke és merész vonala.

Tőle három lépésnyire egy húsz-huszonkét esztendőös legény ült. Idegesen hintázott a székén. Arca nyugtalanságot és bosszúságot árult el. Kérdően nézett a fiatal lányra, aki azonban parancsolóan szegezte a legényre bátor és határozott tekintetét.

– Hát, Mercédès – mondta a fiatalember –, ismét közeledik a húsvét, a lagzi ideje. Mit gondolsz?

– Már százszor megmondtam, Fernand!

– Ismételd el hát, hogy visszautasítod szerelmemet! Istenem, Mercédès, most el kell veszítenem a reménységet!

– Nem én bátorítottalak fel, Fernand! – válaszolta Mercédès.
– Soha életemben nem kacérkodtam veled!

– Igen, tudom, Mercédès – mormolta a fiatalember. – De elfelejtetted, hogy a katalánok közt él egy szent törvény: csak egymás között házasodnak?

– Tévedsz, Fernand, ez nem törvény, csak szokás! Ne hivatkozz erre a magad érdekében. A sorozáson kiestél, az a szabadság, amelyet meghagytak neked, nem végleges, egyik percről a másikra behívhatnak. Ha pedig katona lettél, mihez kezdesz velem, szegény, szomorú, vagyontalan árva lánnyal, akinek semmije sincs, csupán egy majdnem romokban álló kunyhója, benne mindössze néhány rongyos halászháló? Gondold csak el, Fernand, egy esztendeje, mióta anyám meghalt, jóformán az emberek könyörületességéből éltem. Te úgy tettél néha, mintha hasznomat vennéd, csak azért, hogy megoszsd velem halászsákmányodat. És én elfogadtam ezt, Fernand, hiszen apám testvérének fia vagy, és mert együtt nevelkedtünk. Jól érzem azonban, hogy ez a hal, amelyet eladni viszek, és amelynek árából megveszem a fonáshoz szükséges kendert, ez könyörodomány.

– Mit bánom én, Mercédès, bármilyen szegény és magányos vagy! Így is többet érsz nekem, mint Marseille legbüszkébb hajótulajdonosának vagy leggazdagabb bankárjának a lánya! Mi kell egyéb a magunkfajtának? Becsületes feleség és jó háziasszony. Találhatnék-e nálad különbet?

– Fernand – válaszolta Mercédès, fejét rázva –, érd be a barátságommal...

– No jó, igazad van, Mercédès, hát tengerész leszek. Apáink öltözéke helyett, amit te úgy megvetsz, díszes kalapot, csíkos inget és olyan kabátot veszek, melynek gombjait vésett horgonyok díszítik. Ugye, csak azért vagy olyan szigorú és kegyetlen hozzám, mert arra a valakire vársz, aki ezt az öltözéket viseli.

– Fernand! – kiáltott fel Mercédès. – Azt hittem, jó ember vagy, de csalódtam benned! Gonosz vagy, Fernand, hogy féltékenységedben Isten haragját hívod segítségül! Hát jól van, nem titkolom, várom és szeretem azt a férfit!

Fernand felugrott és sötét tekintettel, ökölbe szorított kézzel megállt Mercédès előtt.

– Mercédès – mondta –, még egyszer kérdezlek: ez a végső elhatározásod?

– Szeretem Edmond Dantès – felelte hidegen a fiatal lány –, és nem leszek a felesége senki másnak.

Fernand lehajtotta fejét, mint aki mélyen elcsüggedt, nyögéshez hasonló sóhajt hallatott, majd hirtelen felkapta fejét, fogát összeszorította, orrcimpája kitágult, és ezt mondta:

– De hátha hűtlen lett hozzád?

– Mercédès! – kiáltott egy vidám hang kívülről. – Mercédès!

– Ah! – kiáltott a fiatal lány, és felsikoltott örömeiben. – Nem lett hozzám hűtlen, hiszen itt van! ... – Gyere, Edmond, itt vagyok!

Ezzel az ajtóhoz rohant, kitárta.

Fernand sápadtan, remegve húzódott hátra, mint aki útjában kígyót pillant meg, azután visszadült székébe.

Edmond és Mercédès egymás karjába borultak. Eleinte semmit sem láttak abból, ami körülöttük van, végtelen boldogság választotta el őket a világtól.

Edmond hirtelen megpillantotta Fernand sötét alakját, amint sápadtan és fenyegetően feltűnt a homályban. Az ifjú katalán szinte öntudatlanul az övében viselt késhez kapott.

– Ó, bocsánat – mondta Dantès, és most már ő húzta össze szemöldökét –, nem vettem észre, hogy hármásban vagyunk.

Azután Mercédèshez fordult:

– Ki ez az úr? – kérdezte.

– Ez az úr a te legjobb barátod lesz, Dantès, mivel az én barátom is, és unokatestvérem, testvérbátyám. Fernand... Nem ismered meg?

– Ó, csakugyan – mormogta Edmond.

És anélkül hogy elengedte volna Mercédès karját, a másik kezét barátságos mozdulattal a katalán felé nyújtotta. Fernand azonban nem fogadta el a baráti kezét.

Ekkor Edmond kutató pillantást vetett az izgatott és remegő Mercédèsre, utána Fernand-ra, akinek sötét és fenyegető tekintetéből mindent kitalált. Harag ült ki homlokára.

– Amikor annyira siettem hozzád, Mercédès, nem sejtettem, hogy ellenséget találok nálad.

– Ellenséget! – kiáltott Mercédès, dühösen tekintve unokabátyjára. – Ellenséget nálam, Edmond, azt mondd? Ha így gondolnám, felmennék a Morgion-hegyfokra, és fejjel ugranék a sziklákra!...

Fernand szörnyen elsápadt.

– De tévedsz, Edmond – folytatta a fiatal lány –, nincs itt semmiféle ellenség. Nincs itt más, csak Fernand, a testvérem, aki mindjárt kezét szorít veled, mint jó barátjával.

E szavaknál Mercédès parancsolóan a katalánhoz fordult, az pedig – mintha e tekintet megbabonázta volna – lassan közelebb lépett Edmond-hoz, és kezét nyújtotta neki. Gyűlölete, akár valami tehetetlen, de haragos hullám, megtört a lány kisugárzásán. Ám alig érintette Edmond kezét, úgy érezte, hogy többet nem bírna ki, és kirohant a házból.

– Ó! – kiáltotta; úgy futott, mint valami eszeveszett, és a haját tépte. – Ki szabadít meg ettől az embertől?!

– Ejj, katalán! No, Fernand! Hová futsz? – kérdezte egy hang.

A fiatalember hirtelen megállt, körülnézett, és megpillantotta Caderousse-t, amint egy lugas asztalánál Danglars-ral üldögélt.

– No, hát miért nem jössz ide, a barátaidhoz? – kérdezte Caderousse.

Fernand megtörülte verejtékes homlokát, és lassan a lugas felé indult. Az árnyas lombok alatt valósággal lezuhant az egyik székre.

– Nohát, Fernand – folytatta Caderousse –, olyan vagy, mint egy kikoszarozott kőrő!

Hangosan nevetett a tréfáján.

– Kutya bajom – jelentette ki Fernand. Ökölbe szorította a kezét. – Mercédès azt szeretheti, akit akar!

– Ha te így fogod fel a dolgot, az már más! – mondta Caderousse. – Úgy tudtam, a katalánok nem engedik, hogy vetélytársuk üljön a nyeregbe.

– Szegény fiú! – tódította Danglars; azt színlelte, hogy őszintén sajnálja a fiatalembert, akinek szívére oly súlyosan nehezedtek Caderousse szavai, mint az ólom.

– És mikor lesz az esküvő? – kérdezte.

– No, ott még nem tartunk! – mormogta Fernand.

– Mindegy, meglesz, olyan bizonyos, mint az, hogy Dantès lesz a *Pharaon* kapitánya, ugye, Danglars? – tette hozzá Caderousse.

Danglars megremegett e váratlan támadásra, és Caderousse felé fordult, de társa ittasságtól bárgyú arcáról irigységen kívül semmit sem olvasott le.

– Hát rajta – mondta, teleöntve a poharakat –, igyunk Edmond Dantèsnek, a szép katalán nő férjének egészségére!

Caderousse elnehezült kézzel vitte a szájához poharát, és egy hajtásra kiitta. Fernand fogta a magáét, és földhöz vágta.

– Ej, ej! – jegyezte meg Caderousse. – Nini, mit látok a domb tetején? Nézd csak, Fernand, neked jobb a szemed. Úgy rémlik, mintha két szerelmes tartana erre egymás mellett, kéz a kézben. Uram, bocsá'! Ezek most csókolóznak!

Danglars jól látta, hogy Fernand arca mennyire eltorzult.

– No lám csak! – jegyezte meg Caderousse. – Hé, Dantès! Hahó, szép kislány! Jöjjenek ide egy kicsit, és mondják el, mikor lesz az esküvő...

– Nem hallgatsz! – szólt közbe Danglars, és úgy tett, mintha visszatartaná Caderousse-t, aki a részegek makacsságával hajolt ki a lugasból. – Végy példát Fernand úrról, ő milyen okosan viselkedik.

– Hé! – kiáltott ismét Caderousse, félig felállva és öklével az asztalra támaszkodva. – Hé, Edmond! Hát meg se látod barátaidat, vagy máris büszkébb lettél, semhogyszóba állj velük?

– Dehogy, kedves Caderousse barátom – válaszolta Dantès. – Nem büszke vagyok én, hanem boldog...

– Így hát az esküvő hamarosan meglesz, Dantès úr? – kérdezte Danglars, üdvözölve a fiatal párt.

– Amilyen hamar csak lehetséges, Danglars úr. Még ma megtartjuk az eljegyzést Dantès papánál, és holnap vagy legkésőbb holnapután megüljük a lakomát a Réserve-kertben. Remélem, eljönnek barátaink is. Önöket is meghívjuk, Danglars úr, Caderousse úr.

– Hát Fernand? – kérdezte Caderousse erőltetett nevetéssel. – Fernand-t is meghívják?

– Feleségem testvére nekem is testvérem – jelentette ki Edmond –, és Mercédès is meg én is nagyon sajnálnánk, ha nem jönne el a lakodalmunkra.

Fernand felelni akart, de a hang megakadt a torkán.

Az ördögbe is, kapitány, ön ugyancsak siet! – jegyezte meg Danglars.

– Azért is olyan sürgős, mert Párizsba kell mennem. Teljesítenem kell szegény Leclère kapitányunk végső akaratát.

– Értem, értem – felelte Danglars jó hangosan. De magában hoz-

zátette: „Párizsba megy, hogy átadja a megadott címre azt a levelet, amelyet a főmarsalltól kapott. A mindenségít! Erről a levélről kitűnő ötletem támadt! Ohó, Dantès barátom, a te neved még nincs a *Pharaon* névsorának élére írva.”

– Hát jó utat! – kiáltotta a távozó fiatalember után.

– Köszönöm – válaszolta Edmond, és barátságosan intett.

A szerelmespár vidáman és nyugodtan folytatta útját.

4. CEELSZÖVÉS

Danglars ekkor visszafordult, és látta, hogy Fernand sápadtan, remegve visszahanyatlott a helyére.

– Nocsak, kedves uram – mondta Danglars Fernand-nak –, úgy látom, ez a házasság nem mindenkit tesz boldoggá.

– Engem kétségbe ejt – jelentette ki Fernand.

– Na és, csak sopánkodik? Az ördög vigye el, nem hittem volna, hogy így viselkedik egy katalán!

– Hát mit csináljak? – kérdezte Fernand. – Le akartam szűrni azt az embert, de a lány azt mondta, hogy megöli magát, ha valami baj éri a vőlegényét. És ha Mercédès meghal, én is meghalok!...

– Maga derék fiúnak látszik – jegyezte meg Danglars –, és megpróbálok kihúzni a csávából! Hiszen ez a házasság Dantès halála nélkül is pompásan füstbe mehet. Ha Edmond és Mercédès közé egy börtön fala ékelődik, csakúgy szétválasztja őket, akár egy sírkő!...

– No de mit eszelt ki? – kérdezte Fernand. – Mondjon hát valami jó ötletet...

– Pincér – mondta Danglars –, tollat, tintát, papirost ide!

A pincér a lugas asztalára tette a papírt, tintát és tollat.

– Nos? – kérdezte a katalán.

– No, hát azt mondom – jelentette ki Danglars –, ha például azok után, hogy Dantès útközben kikötött Nápolyban és Elba szigetén, valaki feljelenené a királyi ügyésznek, hogy bonapartista ügynök...

– Én feljelenem! – kiáltotta izgatottan a fiatalember.

– Nos, akkor – kezdte el újra Danglars –, legjobb egészen egyszerűen fogni ezt a tollat, és hogy rá ne ismerjenek az írásra, bal kézzel megírni a kis feljelentést.

Ezzel Danglars megmutatta, hogyan képzei el a dolgot: bal kézzel és megszokott írásától teljesen elütő, balra dűlő írással papírra vetett és Fernand-nak nyújtott néhány sort. Fernand félhangon olvasta:

A trón és a vallás egyik híve értesíti a királyi ügyész urat, hogy a Pharaon hajó Edmond Dantès nevű másodtisztje ma reggel megérkezett Szmirnából, miután hajójával kikötött Nápolyban és Porto Ferrajón. A nevezettet Murat bízta meg, hogy levelet adjon át Nápolesonnak, a bitorló pedig egy másik levelet küldött vele a párizsi bonapartista bizottság számára.

Bűnének bizonyítéka nyomban meglesz letartóztatása után, mert ez a levél vagy nála, vagy apjánál, vagy pedig a Pharaon hajón levő fiülkéjében található.

– Ez rendjén volna – fűzte hozzá Danglars –, így józanul áll boszszút, nem árulja el magát, és a dolog simán halad előre. Nincs más tennivaló, mint összehajtogatni ezt a levelet, mint ahogy én teszem, és megcímezni: „A királyi államügyész úrnak.” Így rendben is lesz az egész.

Danglars könnyedén megcímezte a levelet.

– Hohó! – kiáltott fel Caderousse, aki ösztönösen megértette, milyen nagy szerencsétlenséget okozhat ez a feljelentés. – Csakhogy alávalóság lenne.

Kinyújtotta karját a levélért. Danglars elkapta előle a levelet, és fölnevetett.

– Mindez merő tréfa. Magam sajnálnám legjobban, ha valami baj találná érni Dantèst, ezt a jó Dantèst! Ide nézzetek...

Fogta a levelet, összegyúrte, és a lugas egyik sarkába dobta.

– Így már rendjén van – motyogta Caderousse –, Dantès az én barátom, és nem akarok rosszat neki...

– Ugyan már, ki az ördög akarná bajba keverni? Sem én, sem Fernand! – mondta Danglars. Felállt és szemmel tartotta a fiatalembert, aki ülve maradt, de tekintetével mohón követte a sarokba dobott feljelentést.

– Hát akkor – kezdte ismét Caderousse – bort ide! Inni akarok Edmond és a szép Mercédès egészségére!...

– Máris nagyon sokat ittál, te részeges kancsó – felelte Danglars –, hiszen meg sem tudsz állni a lábodon. Itt az ideje, hogy hazamenj! Add ide a karodat, és gyertünk!

– Gyertünk! – mondta Caderousse. Visszajössz velünk Marseille-be, Fernand?

– Nem – felelte Fernand –, hazamegyek a katalánokhoz.

– Ahogy tetszik! Gyere, Danglars...

Danglars arra használta fel Caderousse-nak ezt az engedékeny pillanatát, hogy Marseille felé vonszolja. De mintegy húsz lépés után hátrafordult, és látta, amint Fernand megragadja a papírt, és zsebre teszi. Azután kisiet a lugasból, és Pillon felé indul.

– Ugyan, mit csinál? – kérdezte Caderousse. – Hiszen hazudott nekünk! Azt mondta, a katalánokhoz megy, most pedig a városnak indult.

– Gyertünk már – mormogta Danglars –, azt hiszem, most már megy a dolog, megy a maga útján...

5. AZ ELJEGYZÉSI LAKOMA

Másnap szép időre virradtak. A nap tisztán, ragyogóan kelt fel.

Az ebédet a Réserve első emeletén rendezték meg. A nagytermet öt vagy hat ablak világította meg. Fából készült tornác vonult végig az ablakok egész hosszában.

Noha a lakomát csak délre tervezték, a tornácon már délelőtt tizenegy óra óta türelmetlenül sétálgattak a vendégek. A *Pharaon* kiváltságos matrózai és néhány katona, valamennyien Dantès barátai.

Az a hír járta a leendő asztaltársak között, hogy a *Pharaon* tulajdonosai is meg akarják tisztelni jelenlétükkel másodtisztjük eljegyzési lakomáját. A Caderousse-szal együtt érkező Danglars is megerősítette ezt a hírt.

És valóban, az ő érkezésük után csakhamar belépett Morrel úr is. A *Pharaon* matrózai egyhangú tapssal és hurrázással fogadták. Úgy vélték, a hajótulajdonos jelenléte annak a hírnek a megerősítése, hogy Dantès lesz a kapitány. Mivel pedig Dantèst szívből szerették a hajón, ezek a derék emberek ilyen módon fejezték

ki hálójukat Morrelnek, amiért választása ezúttal megegyezett az ő kívánságukkal. Alig lépett be Morrel úr, Danglars-t és Caderousse-t közös megegyezéssel elküldték a vőlegényhez: nekik kellett sürgetniük a fiatalembert.

Danglars és Caderousse szinte futva indultak neki, de alig tettek száz lépést, mikor a lóporraktár mellett megpillantottak egy közeledő kis csoportot, Mercédès barátnőit. A menyasszonyt kísérték, akit Edmond karonfogva vezetett. A jegyespár mögött haladt Dantès apó, utánuk pedig a gonoszul mosolygó Fernand.

Baljós arckifejezését nem vette észre sem Mercédès, sem Edmond.

Danglars és Caderousse barátságosan kezét szorítottak Edmondnal.

Fernand a jövődő házaspár mögött lépkedett. Egyre sápadtabb lett. Többször Marseille felé pillantgatott, ilyenkor ideges és önkéntelen remegés futott át tagjain. Úgy látszott, vár vagy legalábbis sejt valamit.

Mercédès a koromfekete szemű és korallpiros ajkú arles-i és andalúziai nők büszke és merész tartásával lépkedett. Valami városi lány talán megpróbálta volna fátyla, vagy legalábbis szempillája bársonya mögé rejtetni boldogságát, de Mercédès nyíltan rámosolygott és rátekintett mindenkire.

Mihelyt a Réserve-ből látni lehetett a jegyespárt és kísérőit, Morrel úr lesétált elébük. A matrózok és katonák követték. Amint Edmond megpillantotta őket, Morrel úr karjára bízta a lányt. A hajótulajdonos és a fiatal lány elsőnek mentek fel a falépcsőn, és a már megterített ebédlőbe léptek.

– Apám – mondta Mercédès, megállva az asztal közepénél –, kérem, üljön a jobb oldalamra! Bal oldalamra azt ültetem, akit testvéremnek tekintettem – tette hozzá oly gyöngéden, hogy szavai tőrdőfésként hatoltak Fernand szívébe, akinek az ajka elfehéredett, és látszott, amint napbarnította, férfias arcából kifut a vér.

Ezalatt Dantès ugyanígy rendelkezett. Jobbjára Morrel urat, baljára Danglars-t ültette, azután intett, hogy mindenki foglaljon helyet tetszése szerint.

Már megjelentek az asztal körül a barna húsú, ínycsiklandozó arles-i kolbászok, a csillogó páncélú tengeri rákok, a rózsás kagylójú tengeri pókok, fűszeres körítésű, tüskés hajú gesztenyéhez hasonló

tengeri sünök, a kis parti kagylók, amelyek a délvidék ínyencei szemében vetekednek az északi osztrigával, végül mindaz a sok finom falat, amelyet a hullám vet ki a fövényes partra. A hálás halászok ezeket tengeri gyümölcsnek nevezik.

– Különös ez a csend! – jegyezte meg az öregember, és megízlelt egy pohár topázsárga bort. – Mintha nem is csak nevetni gyűlt volna össze itt ez a harminc ember.

– Ej, nem mindig jókedvű a férj – jelentette ki Caderousse.

– Csak nem fél valamitől? – kérdezte Danglars Dantèst. – Hiszen úgy látom, minden a maga kívánságai szerint történik!

– Éppen ez ijeszt meg – felelte Dantès. – Én igazán nem tudom, mivel érdemeltem meg azt a boldogságot, hogy Mercédès férje lehessenek.

– Férje? Férje? – mondta Caderousse nevetve. – Még nem, kapitány uram!...

– Nono, szomszéd – jegyezte meg Dantès –, igaz hogy Mercédès most még nem a feleségem... – kihúzta óráját –, de másfél óra múlva már az lesz!

Mindenki felkiáltott meglepetésében. Fernand görcsösen markolta meg kése nyelét.

– Másfél óra múlva! – mondta Danglars, és maga is elsápadt. – Hogy lehet az?

– Így van, barátaim – válaszolta Dantès –, hála Morrel úr segítségének, minden akadályt legyőztünk. Morrel úr az, akinek édesapám után a világon a legtöbbet köszönhetem. A kihirdetés díját megfizettük, és fél háromra a marseille-i polgármester vár bennünket a városházán. Mivel pedig most ütötte el a negyed kettőt, azt hiszem, nem tévedek sokat, ha azt mondom, hogy másfél óra múlva Dantèsné asszonyoknak fogják hívni Mercédèst.

Fernand lehunyta a szemét: szemhéját tűzfelhő égette. Az asztalhoz támaszkodott, hogy el ne ájuljon, és minden erőfeszítése mellett sem tudott elfojtani egy tompa nyögést, amely beleveszett a társaság nevetésének és szerencsekívánatainak zajába.

– Így hát, amit mi eljegyzési lakomának hittünk, az tulajdonképpen nászszakoma – mondta Danglars.

– Nem így van – jelentette ki Dantès. – Legyetek nyugodtak, nem veszítetek semmit. Holnap reggel Párizsba utazom. Négy nap kell az

odautazásra, négy nap a hazatérésre, egy napra van szükség, hogy lelkiismeretesen elvégezzem megbízatásomat, és március 1-jén már újra itt leszek. Március 2-án megüljük az igazi nászlakomát.

Egy új lakoma reménye csak felfokozta a jókedvet.

Az asztal körül zajos jókedv és fesztelenség uralkodott, ahogy az egyszerű emberek között az étkezések végén szokásos. Akik nem jól érezték magukat a helyükön, felálltak, és más szomszédokat kerestek.

Fernand sápadtsága szinte átszállt Danglars arcára. Fernand úgyszólván nem is élt már, és úgy hatott, mint valami elkárhozott a pokol tüzeiben. Csaknem elsőnek állt fel, és fel-alá járkált a teremben. Azon igyekezett, hogy ne hallja a dalokat és a pohárcsörgést.

Caderousse közeledett Fernand-hoz, de abban a pillanatban Danglars, akit ő kerülni látszott, elfogta a terem egyik sarkában.

– Igazán – mondta Caderousse, –, Dantès igazán kedves fiú. És amint itt látom a menyasszonya mellett ülni, azt mondom magamban, milyen kár lett volna elkövetni vele azt az aljas tréfát, amit tegnap megbeszéltetek.

– Hiszen láttad – felelte Danglars –, hogy nem folytattuk a dolgot...

– Indulunk? – kérdezte ekkor Mercédès szelíd hangján. – Már kétfőt üt az óra, és negyed háromra várnak bennünket.

– Igen, igen, induljunk! – felelte Dantès, és gyorsan felállt.

– Induljunk! – ismételték kórusban a vendégek.

Ebben a pillanatban Danglars, aki nem vesztette szem elől az ablak párkányán üldögélő Fernand-t, látta, hogy az kimeresztli a szemét, és görcsös mozdulattal felugrik. Csaknem ugyanakkor tompa zaj hangzott a lépcső felől, súlyos lépések zaja, fegyvercsörgéssel keveredő zavaros hangok vegyültek a vendégek zsidongásába. Az ajtón három kopogás hangzott.

– A törvény nevében! – kiáltott egy harsány hang. Nyílt az ajtó, és egy rendőrbiztos lépett a terembe, nyomában pedig négy fegyveres katona, egy káplár vezetésével. A nyugtalanságot rémület váltotta fel.

– Mi történt? – kérdezte a hajótulajdonos, odalépve a rendőrbiztoshoz, akit ismert. – Bizonyára valami tévedés.

– Ha tévedés történt, Morrel úr – válaszolta a rendőrbiztos –, higy-

gye el, hogy hamarosan jóvá tesszük. Addig is elfogatási parancsot hoztam, és ha sajnálattal teszek is eleget kötelességemnek, de meg kell tennem. Uraim, melyik önök közül Edmond Dantès?

Minden tekintet a fiatalember felé fordult, aki nagyon izgatott lett, de megőrizte méltóságát. Egy lépést előrelépett, és így szólt:

– Én vagyok az, uram. Mit óhajt tőlem?

– Edmond Dantès – jelentette ki a rendőrbiztos –, önt a törvény nevében letartóztatom!

– Miért tartóztat le?

– Azt meg fogja tudni az első kihallgatáson.

Morrel úr megértette, hogy a helyzet könyörtelensége ellen nem tehetnek semmit. Az öregember azonban a rendőrbiztoshoz sietett. Vannak dolgok, amelyeket az apa vagy az anya szíve sohasem érthet meg.

Kért, könyörgött; a könnyek, az esdeklések nem segítettek, de kétségbeesése meghatotta a rendőrbiztost.

– Uram – mondta –, tessék megnyugodni. Talán a fia elmulasztotta a vámnak vagy az egészségügyi vizsgálatnak valami formását, és igen valószínű, hogy ha megkapják tőle a kívánt felvilágosításokat, azonnal szabadon bocsátják.

– Ejha! Mit jelent ez? – kérdezte Caderousse Danglars-tól, és összevonta a szemöldökét. Danglars meglepetést tetetett.

– Mit tudom én – felelte. – Látom, mi történik, de nem értek belőle semmit...

Caderousse ekkor Fernand-t kereste tekintetével. Fernand eltűnt.

Az előző esti jelenet ijesztő tisztasággal jelent most meg Caderousse emlékezetében. Mintha a borzasztó csapás hirtelen letépte volna róla a fátyolt, amelyet előző esti ittassága emlékezete elé vont.

– Ó, jaj! – dörögte rekedten. – Csak nem tettétek meg a feljelentést, Danglars? Ha így volna, jaj annak, aki véghezvitte, mert nagyon nagy baj lett belőle.

– Szó sincs róla! – kiáltott Danglars. – Hiszen tudod, hogy eltéptem a papirost.

– Nem tépted el, csak az egyik sarokba dobtad!

– Hallgass, te semmiről sem tudsz, hiszen részegen aludtál.

Eközben Dantès mosolyogva szorított kezét barátaival, és mialatt letartóztatták, így búcsúzott:

– Legyetek nyugodtak, a tévedés ki fog derülni, és valószínűleg nem is jutok el a börtönig.

– Ó, ez egészen bizonyos, erről kezeskedem – dörmögte Danglars.

Dantès lement a lépcsőn. A kapu előtt nyitott ajtajú kocsi állott. Dantès felszállt, nyomában fellépett a két katona meg a rendőrbiztos, és a kocsi megindult Marseille felé.

– Isten veled, Dantès! Edmond – kiáltott Mercédès, kihajolva a tornácon.

A fogoly meghallotta ezt az utolsó kiáltást, amely úgy szakadt ki menyasszonya megtört szívéből, mint egy zokogás. Kihajolt a kocsi ablakán, úgy kiáltotta: „Vizontlátásra, Mercédès!” – és eltűnt a Saint-Nicolas erőd egyik kanyarulatánál.

– Várjanak meg itt – mondta a hajótulajdonos –, beülök a legelső kocsiba, Marseille-be rohanok, és híreket hozok.

– Menjen! – kiáltották valamennyien. – Menjen! És jöjjön vissza minél hamarább!

A két férfi távozása után valami szörnyű kábulat lett úrrá a hátramaradottakon.

Ezalatt Fernand visszatért, és leült. A véletlen úgy akarta, hogy az aggódo Mercédès éppen a mellette álló székre roskadjon.

– Ő tette – jegyezte meg Danglars-nak Caderousse, aki nem tévesztette szem elől a katalánt.

– Nem hiszem – válaszolta Danglars –, sokkal ostobább. De annyi bizonyos, hogy a gonoszság visszasújt arra, aki elkövette.

– Arról nem beszélsz, aki a tanácsot adta – jegyezte meg Caderousse.

– Ugyan már! – dünnyögte Danglars. – Csak nem felelős az ember mindenért, amit úgy vaktában kimond!

– De bizony, ha a vaktában kimondott szó elevenbe talál...

– Uraim – kiáltott az egyik vendég, aki a tornácon maradt őrszemnek –, uraim, kocsi közeledik! Morrel úr az! Bátorság, bátorság! Bizonyára jó híreket hoz.

Mercédès és az öreg Dantès apó a hajótulajdonos elé szaladtak.

– Nos? – kiáltották egyszerre.

– Nos, barátaim – válaszolta Morrel úr sápadtan –, a dolog sokkal komolyabb, semmint hittük volna. Azzal vádolják, hogy bonapartista ügynök!...

Mercédès felsikoltott, az öregember pedig egy székre rogyott.

– Ó – mormogta Caderousse –, maga becsapott engem, Danglars! Hát mégis feljelentették Dantest! De én nem hagyom ám bánatában meghalni sem az öregembert, sem ezt a lányt. Mindent elmondok nekik.

– Hallgass, szerencsétlen! – kiáltott Danglars. Honnan tudod, hogy Dantès valóban nem bűnös-e? A hajó kikötött Elba szigetén, ő kiszállt, egy egész napot töltött Porto Ferrajóban, és ha valami olyan levelet találnak nála, amely kompromittálja, mindenki büntetésének fog számítani, aki pártját fogja!...

Caderousse az önzés gyors ösztönével megértette ennek az okoskodásnak a következetességét. A félelemtől és fájdalomtól zavaros szemmel nézett Danglars-ra, és gyorsan takarodót fújt.

– Akkor hát várjunk – mormogta.

– Úgy van – felelte Danglars. – Ha ártatlan, szabadon bocsátják, ha pedig bűnös, fölösleges, hogy veszélybe kerüljünk egy összekülvő miatt!...

– Menjünk hát, tovább nem maradhatok itt.

– Igen, igen – mondta Danglars boldogan, amiért társra talált a visszavonuláshoz. – Gyerünk, hagyjuk őket...

Távoztak. Fernand ismét a fiatal lány támasza lett, kézen fogta Mercédès, és visszakísérte a katalánokhoz. Dantès barátai pedig hazavitték a csaknem ájult öregembert az allées de Meilhanra.

Annak a híre, hogy Dantès mint bonapartista ügynököt letartották, csakhamar városszerte elterjedt.

– Hitte volna ezt, kedves Danglars? – kérdezte Morrel úr, mikor újra összetalálkozott számtisztjével és Caderousse-szal. Ő maga is sietve visszatért a városba, hogy néhány közvetlen hírt halljon Edmondról a királyi ügyészhelyettéstől, Villefort úrtól, akit úgyahogy ismert is. – Hitte volna ezt?

– Ejnye, uram – válaszolta Danglars –, hiszen megmondtam önnek, hogy Dantès minden igaz ok nélkül kikötött Elba szigetén, és mint tudja, ez az ott időzés nekem gyanús volt.

– De másnak is elmondta ezt a gyanúját rajtam kívül?

– Isten ments, uram – felelte halkan Danglars. – Hiszen tudja, az ön nagybátyja, Policar Morrel úr miatt, aki Napóleon alatt szolgált, és nem rejtí véka alá gondolatait, önt amúgy is azzal gyanúsítják,

hogy sajnálja Napóleont. Félttem volna, hogy bajt okozok Edmondnak is, meg önnek is. Vannak efféle dolgok, amelyeket egy alárendelt köteles elmondani főnökének, de szigorúan titokban kell tartania mások előtt.

– Helyes, Danglars, helyes! – jegyezte meg a hajótulajdonos. – Maga derék fiú. Gondoltam is magára arra az esetre, ha ez a szegény Dantès a *Pharaon* kapitánya lett volna.

– Hogy érti ezt, uram?

– Előzően megkérdeztem Dantèst, nincs-e ellenére, ha magát meghagyom a régi helyén.

– És mit felelt?

– Hogy mindenki, akiben a főnök megbízik, élvezi az ő bizalmát is.

– Ó, a képmutató! – mormogta Danglars.

– Szegény Dantès! – jegyezte meg Caderousse. – Annyi bizonyos, kár érte...

– Igaz – mondta Morrel úr –, de a *Pharaon* most mégiscsak kapitány nélkül marad.

– Ó – jegyezte meg Danglars –, hiszen csak három hónap múlva indulhatunk, van hát reményünk rá, hogy közben Dantès kiszabadul.

– Kétségtelenül, de hát addig?

– Addig meg itt vagyok én, Morrel úr – felelte Danglars. – Tudja, uram, hogy éppúgy értek a hajóhoz, mint akármelyik hosszújratú hajó kapitánya. Önnek az az előnye is meglesz, ha én szolgálom, hogy mikor Edmond hazakerül a börtönből, ön senkinek sem tartozik majd köszönettel: ő elfoglalja a maga helyét, én is a magamét, és kész.

– Köszönöm, Danglars – válaszolta a hajótulajdonos. – Így csakugyan rendbe jön minden. Vegye hát át a parancsnokságot, felhatalmazom rá...

– Legyen nyugodt, uram. De láthatjuk legalább szegény Edmond-t?

– Ezt rövidesen meg tudom mondani, Danglars. Igyekszem beszélni Villefort úrral, és közbenjárók a fogoly érdekében. Tudom ugyan, a királyi ügyész úr dühös királypárti, de az ördögbe is, ha mégolyan királypárti, és ha mégúgy királyi ügyész, akkor is ember, és nem hinném, hogy rosszlelkű volna.

– Nem – felelte Danglars –, de azt hallottam, hogy nagyravágyó, és a kettő igen hasonlít egymáshoz.

– Hát majd meglátjuk – fejezte be Morrel úr sóhajtva. – Menjen csak a hajóra, majd maga után megyek.

Ezzel otthagya a két jó barátot, hogy az igazságügyi palota felé vegye útját.

– Látod – mondta Danglars Caderousse-nak –, hogy fordul a kocka. Van-e még kedved támogatni Dantèst?

– Persze hogy nincs. De azért borzalmas dolog, hogy annak a feljelentésnek ilyen következménye legyen.

– Ugyan már, ki követte el? Sem te, sem én, ugyebár? Fernand volt az. Tudod jól, hogy én a papirost egy sarokba dobtam, sőt, azt hiszem, el is téptem.

– Nem, nem – felelte Caderousse. – Még most is látom a lugas sarkában összegyűrve!

– Mit akarsz? Nyilván Fernand másolta le vagy másoltatta le, esetleg még annyi fáradságot sem vett magának... Talán az én saját leveletem küldte el! Szerencsére elferdítettem az írásomat.

– De hát te tudad, hogy Dantès összeesküvő?

– Én a világon nem tudtam semmit sem. Már mondtam, egyszerűen tréfának szántam az egészet.

– Akkor is gyalázat! – vágta rá Caderousse. – Majd meglátod, Danglars, megbűnhődünk még ezért!...

– Ugyan már, dehogy! Csak nem szabad beszélnünk az egészről, és a vihar el fog vonulni anélkül, hogy lecsapna a mennykő.

– Ámen! – mondta Caderousse, és búcsút intett Danglars-nak.

6. A KIRÁLYI ÜGYÉSZ HELYETTESE

Ugyanannak a napnak ugyanabban az órájában még egy eljegyzési lakomát ültek meg, a rue de Grand-Cours-on, az egyik ódon házban.

Míg azonban azon a kézfogón a nép gyermekei vettek részt, ezek a marseille-i társaság színe-javához tartoztak.

Asztalnál ültek, és a társalgás égő indulattal zajlott, benne égett a kor szenvedélye, és annál is szörnyűbben, elevenebben és elke-

seredettebben a délvidéken, mert itt ötszáz esztendeje még vallási gyűlölködés is járult a politikai viszálykodáshoz.

A császárt – aki most Elba szigetének királya, míg azelőtt a világ egy részének ura volt, aki most öt-hatezer lelken uralkodik, míg azelőtt százhuszmillió embertől tíz különböző nyelven hallotta kiáltani: „Éljen Napóleon!” – e körben Franciaország és a trón szempontjából végleg levitézlett embernek tekintették. A tisztviselők a politikai hibákat rótták fel, a katonák Moszkváról és Lipscséről beszéltek, a nők pedig a Joséphine-től való válásáról. Ez a királypárti társaság úgy látta, hogy az élet ismét az ő számára indul meg, hogy kínos álomból ocsúdik fel; boldog és diadalmas volt, nem annyira az ember bukása, mint inkább az elv megsemmisülése miatt.

Saint-Méran márki a Szent Lajos-keresztel a mellén felállt, és vendégei előtt felköszöntötte XVIII. Lajos királyt. Ezt a pohárköszöntőt, amely a hartwelli száműzetésről és egyúttal Franciaország rendteremtő királyáról emlékezett meg, nagy zaj követte, a poharakat angol módra a magasba emelték, a nők letépték csokraikat, és teleszórták velük az asztalterítőt.

– Egyvalamit belátnának, ha itt volnának – jegyezte meg Saint-Méran márkiné, aki ötvenéves kora ellenére elegánsan és arisztokratikusan hatott – mindazok a forradalmárok, akik elkergettek bennünket, és akiknek most megengedjük, hogy nyugodtan folytassák összeesküvésüket a mi régi kastélyainkban, amelyeket a Rémuralom alatt egy darabka kenyérért megvásároltak. Belátnák, hogy a valódi hűség a mi oldalunkon állott, hiszen mi ragaszkodtunk az összeomló monarchiához, míg ellenben ők a felkelő napot köszöntötték, és megszedték magukat, miközben mi elszegényedtünk. Ugyebár, Villefort?

– Ó, asszonyom, de rendelkeztek valamivel, ami pótolja mindezt: a fanatizmussal. Napóleon: a Nyugat Mohamedje. Ezeknek a közönséges, de igen nagyra törő embereknek a szemében nemcsak törvényhozó és úr, hanem mintakép is, az egyenlőség mintaképe.

– Az egyenlőségé! – kiáltott a márkiné. – Napóleon az egyenlőség mintaképe! Akkor mit csinál ön Robespierre úrral? Úgy rémlik, ellopja a helyét, és átadja a korzikainak. Márpedig azt hiszem, bitorlóból egy is elég.

– Nem, asszonyom – felelte Villefort –, mindenkit meghagyok

a maga piedesztálján: Robespierre-t a place Louis XV.-en a maga vérpadján, Napóleont pedig a place Vendôme-on a maga oszlopán. Csakhogy az egyik azt az egyenlőséget jelentette, amelyik lealacsonyít, a másik pedig azt az egyenlőséget, amelyik felemel. Az egyik visszavezette a királyokat a nyaktiló színvonalára, a másik felemelte a népet a trón magaslatára. Ez nem jelenti azt – tette hozzá Villefort nevetve –, hogy ne volnának mindketten alávaló forradalmárok, és hogy thermidor 9-e és 1814. április 4-e ne volnának Franciaország boldog napjai, és ne volnának méltók arra, hogy a rend és monarchia barátai egyenlően megünnepeljék őket. De azt is megmagyarázza, hogyan tudta Napóleon megtartani fanatikusait, noha akkorát bukott, hogy, mint remélem, soha többé fel nem tápáskodik. Mit gondol, márkiné? Cromwellnek is megvoltak a maga fanatikusai, pedig feleannyit ért csak, mint Napóleon.

– Tudja-e, Villefort, hogy amit mondott, abból csak úgy árad a forradalom lehetete? De én megbocsátok önnek: nem lehet valaki egy girondista fia anélkül, hogy meg ne őrizne valamit annak a lelkiületnek a nézeteiből.

Villefort homlokán élénk pirosság futott át.

– Apám girondista volt, asszonyom – mondta –, az igaz, de nem szavazott a király halálára. Apámat ugyanaz a Rémuralom száműzte, amely önöket, és hajszálon múlt, hogy nem került ugyanarra a vérpadra, amely lehullani látta az ön édesapja fejét.

– Igaz – felelte a márkiné, de ez a véres emlék semmiféle változást sem idézett elő az arcán. – Csakhogy mindketten homlokegyenest ellenkező elvek miatt kerültek oda, és ennek bizonyosága, hogy egész családom ott maradt a száműzött hercegek mellett, míg az ön édesapja nyílsebesen csatlakozott az új kormányhoz, és hogy Noirtier polgártárs girondista volt, Noirtier gróf pedig szenátor lett.

– Anyám, anyám – mondta Renée –, megbeszéltük, ugye, hogy nem idézzük fel ezeket a rossz emlékeket.

– Asszonyom – válaszolta Villefort –, csatlakozom Saint-Méran kisasszonyhoz azzal az alázatos kérelemmel, hogy feledjük a múltat. Mire jó új vádat emelni olyan dolgok miatt, amelyekkel szemben még Isten is tehetetlen? Isten megváltoztathatja a jövőt, de nem változtathat semmit a múlton. Mi, emberek, nem tehetünk egyebet, mint azt, hogy fátyolt borítunk reá, ha már le nem tagadhatjuk. Én

bizony levettem apámnak nemcsak a nézeteit, hanem a nevét is. Apám bonapartista volt, és talán még ma is az, és a neve Noirtier. Én királypárti vagyok, és Villefort-nak hívnak. Engedje, hogy kihajjon a forradalmi erő az öreg fatörzsben, és ne lásson mást, asszonyom, mint ennek a törzsnek friss hajtását, amely nem tud, sőt, talán nem is akar teljesen elszakadni tőle.

– Nagyszerű, Villefort – jegyezte meg a márki –, pompásan felelt. Magam is mindig azt prédikáltam a márkinénak, feledjük a múltat, de sohasem teljesítette a kérésemet. Remélem, ön szerencsésebb lesz.

– Rendben van – mondta a márkiné –, feledjük el a múltat, ebben egyetértünk, magam sem kívánok egyebet. De legalább a jövőben legyen Villefort hajthatatlan. Ne feledje, Villefort, hogy mi felelősséget vállaltunk önért Őfelsége előtt, hogy Őfelsége, a mi ajánlásunkra, szintén feledni akar, mint ahogy én is feledni fogok az ön kérésére. De ha valami összeesküvő kerül a kezébe, jusson eszébe, annál is inkább szemmel tartják önt, mert olyan családból való, amely esetleg kapcsolatot tart ezekkel az összeesküvőkkel.

– Sajnos, asszonyom – mondta Villefort –, hivatásom és főleg a kor, amelyben élünk, azt parancsolja, hogy szigorú legyek. Az leszek. Már képviseltem a vádat néhány politikai perben, és megálltam a helyemet. Fájdalom, még nem értünk a végére.

– Úgy gondolja? – kérdezte a márkiné.

– Tartok tőle. Napóleon Elba szigetén igen közel van Franciaországhoz. Partjainkról csaknem szemmel látható jelenléte ébren tartja cinkosai reményét. Marseille tele van félzsoldos tisztekkel, akik bármilyen mondvacsinált ürüggyel naponta veszekedést kezdenek a királypártiakkal. Innen származnak a magasabb körök párbajai, innen a gyilkosságok a nép soraiban.

– Igen – jegyezte meg Salvieux gróf, Saint-Méran úr régi barátja és d'Artois gróf kamarása –, igen, de tudja, hogy a Szent Szövetség száműzi.

– Igen, erről már esett szó akkortájt, amikor Párizsból eljöttünk – válaszolta Saint-Méran úr. – És hová küldik?

– Szent Ilonára.

– Szent Ilonára! Hát az mi? – kérdezte a márkiné.

– Sziget, kétezer mérföldnyire innen, túl az egyenlítőn – válaszolta a gróf.

– Nagyon helyes! Mint ahogy Villefort mondotta, igen nagy ostobaság ezt az embert otthagyni Korzika mellett, ahol született, Nápoly mellett, ahol a sógora még ma is uralkodik, és szemközt Olaszországgal, amelyből királyságot akart csinálni a fia számára.

– Sajnos – mondta Villefort –, 1814-ben megegyeztünk velük, és most nem nyúlhatunk Napóleonhoz anélkül, hogy megsértenénk ezeket a szerződéseket.

– Így hát ez rendben van – mondta a márkiné –, a Szent Szövetség megszabadítja Európát Napóleontól, és Villefort megszabadítja Marseille-t Napóleon cinkosaitól. Így lehet megelőzni a bajt!

– Fájdalom, asszonyom – mondta Villefort –, a királyi ügyész-helyettes mindig csak akkor érkezik, mikor a baj már megtörtént.

– Akkor pedig az ő dolga, hogy helyrehozza.

– Azt mondhatnám még, asszonyom, hogy mi nem helyrehozzuk, hanem megbosszuljuk a bajt. Ennyi az egész.

– Ó, Villefort úr – szólalt meg egy csinos fiatal lány, Salvieux gróf lánya és Saint-Méran kisasszony barátnője –, igyekezzék, hogy legyen valami szép pere, míg Marseille-ben vagyunk. Sohasem láttam még esküdtszéki tárgyalást, és azt mondják, az nagyon érdekes.

– Csakugyan nagyon érdekes, kisasszony – mondta az ügyész-helyettes. – Mert mesterséges tragédia helyett valóságos drámát látni. Megjátszott fájdalom helyett élő fájdalom látható. Az az ember, akit ott látunk, a függöny legördülése után nem tér haza, nem fogyasztja el családjával a vacsoráját, és nem fekszik le nyugodtan, hogy másnap folytassa a munkáját, hanem a börtönbe megy, és ott találja a hóhért. Láthatja, hogy az olyan ideges emberek szemében, akik izgalmat keresnek, semmiféle látvány sem ér fel ezzel.

Legyen nyugodt, kisasszony, ha a körülmények úgy alakulnak, megszerzem önnek ezt a látványt.

– Szinte megborzongatja az embert... és nevet! – jegyezte meg Renée, és elsápadt.

– Mit gondol... Ez párbaj... Már öt vagy hat ízben kértem halált politikai vagy egyéb vádlottak fejére... Ugyan ki tudhatja, vajon ebben a pillanatban hány tört köszörülnek titokban, vagy hányat fordítanak máris ellenem?

– Ó, Istenem! – kiáltott fel Renée egyre jobban elkomorodva.
– Komolyan beszél, Villefort úr?

– Komolyabban már nem is lehet, kisasszony – felelte a fiatal ügyész mosolyogva. – És ezekkel a szép perekkel, amelyekkel a kisasszony csak a kíváncsiságát akarja kielégíteni, én pedig a becsvágyamat, a helyzet csak súlyosodni fog. Napóleon katonája, aki megszokta, hogy vaktában rontson neki az ellenségnek, vajon gondolkodik-e, ha el kell sütnie egy puskát, vagy szuronyrohamra kell mennie? Nohát, többet gondolkodnak-e majd akkor, ha olyan embert akarnak megölni, akit személyes ellenségüknek tartanak, mintha egy orosz, osztrákot vagy magyart ölnének meg, akit sohasem láttak? És látja, ennek így is kell lennie, enélkül nem volna semmi mentsége a mi mesterségünknek. Mikor a vádlott szemében a düh lángját látom felvillanni, magam is nekibátorodom, lelkesedem: ez már akkor nem is per, hanem ütközet. Harcolok ellene, ő visszavág, én ráduplázok, és a csata, mint minden csata, győzelemmel vagy bukással ér véget. Ilyen a vádbeszéd: a veszedelem készlet az ékesszólásra. Ha egy vádlott a vádam hallatára rám mosolyogna, azt a hitet keltené bennem, hogy rosszul beszéltem! Képzelve csak el, milyen büszkeség fogja el a királyi ügyészt, mikor meg van győződve a vádlott bűnösségéről, és látja, amint a bűnös elsápad, megtörik a bizonyítékok súlya alatt, az ő ékesszólása hatására! Feje lehajlik, és le fog hullani.

Renée halkán felsikoltott.

– Ez aztán tud beszélni – jegyezte meg az egyik vendég.

– Ilyen emberre van szükség a mi időnkben! – tette hozzá egy másik.

– A legutóbbi ügyében is remek volt, kedves Villefort-om – mondta egy harmadik. – Tudja, az az ember, aki meggyilkolta az apját. Nohát, maga jóformán megölte már, mielőtt hozzányúlhatott volna a hóhér.

– Ó, az apagyilkosokat nem sajnálom, az ilyenek számára nincs is eléggé nagy büntetés – mondta Renée. – De a szerencsétlen politikai vádlottak!...

– Hiszen ez még rosszabb, Renée, mert a király a nemzet atyja, és ha valaki meg akarja buktatni, vagy meg akarja ölni a királyt, az annyi, mintha harminckétmillió ember atyját akarná megölni.

– Mindegy, Villefort úr – válaszolta Renée –, megígéri, hogy elnéző lesz az iránt, akit én ajánlok a figyelmébe?

– Legyen nyugodt – mondta Villefort legkedvesebb mosolyával –, együtt csináljuk majd a vádbeszédeket.

– Kedvesem – szólt közbe a márkiné –, foglalkozzék a kolibrijaival, vadászkutyaival és piperéivel, ne avatkozzék jövődő férje dolgaiba. Ma pihennek a fegyverek, és a ruha a fontos...

– Azt hiszem, jobban szeretném, ha orvos volna – jegyezte meg Renée. – Az öldöklő angyal, bármennyire angyal, engem mégis mindig rémületbe ejt.

– Jó kis Renée! – mormogta Villefort, és szerelmes pillantással simogatta végig a fiatal lányt.

– Lányom – mondta a márkiné –, Villefort úr az egész vidék erkölcsi és politikai orvosa lesz, márpedig ez nagyon szép szerep.

– Így már rendjén van – jegyezte meg a márkiné. – Így szeretem önt: most jöjjön ide valami összeesküvő, a legjobbkor érkezik.

– Márpedig én, anyám, azért imádkozom – mondta Renée –, hogy ne hallgassa meg önt az Isten, és ne küldjön Villefort úrhoz mást, csak apró tolvajokat, letört csődbejutottakat és félnék csalókat. Ha így lesz, nyugodtan fogok aludni.

– Ez éppen olyan – nevetett Villefort –, mintha egy orvosnak azt kívánná, hogy csak fejfájós, kanyarós és méhcsípéses betegek legyenek, mert ezek a bajok csak a bőr felületét érintik. De ha azt akarja, hogy királyi ügyész legyen belőlem, akkor ellenkezőleg, kívánjon olyan borzalmas betegségeket, amelyeknek gyógyítása az orvos becsületére válik.

Ebben a pillanatban – és mintha a véletlen csak a Villefort kívánságának kinyilatkoztatását várta volna, hogy rögtön teljesítse – belépett egy inas, és néhány szót súgott neki. Villefort erre mentegetőzve távozott, majd néhány pillanat múlva derűs arccal tért vissza.

Renée szerelmesen nézett rá, mert így valóban elegáns és szép fiatalember volt, kék szemével, halvány arcával és arcát keretező fekete barkójával.

– Az előbb – kezdte Villefort – ön arra vágyott, kisasszony, hogy bár orvos lenne a férje. Lám, most megzavartak még ön mellett is, sőt, eljegyzési lakománkon is. – Úgy látszik, egész egyszerűen egy kis bonapartista összeesküvést lepleztek le.

– Lehetséges ez? – kérdezte a márkiné.

– Itt a feljelentő levél.

Villefort a következőket olvasta fel:

A trón és a vallás egyik híve értesíti a királyi ügyész urat, hogy a Pharaon hajó Edmond Dantès nevű másodtisztje ma reggel megérkezett Szmirnából, miután hajójával kikötött Nápolyban és Porto Ferrajón. A nevezettet Murat bízta meg, hogy levelet adjon át a bitorlónak, a bitorló pedig egy másik levelet küldött vele a párizsi bonapartista bizottság számára.

Bűnének bizonyítéka nyomban meglesz letartóztatása után, mert ez a levél vagy nála, vagy apjánál, vagy pedig a Pharaon hajón levő fiülkéjében található.

– Csakhogy – mondta Renée – ez a levél, amely egyébként is névtelen, a királyi ügyésznek szól, nem pedig önnek.

– Igaz, de a királyi ügyész távol van, és így a levél a titkárához került, akinek tiszte felbontani a leveleket. Felbontotta hát ezt is, értem küldött, és mivel nem talált otthon, kiadta az elfogatási parancsot.

– Így hát a bűnöst letartóztatták? – kérdezte a márkiné.

– Le, asszonyom – felelte Villefort –, és mint az imént volt szerencsém elmondani Renée kisasszonynak, ha megtalálják az említett levelet, a beteg állapota bizony igen súlyossá válik.

– És hol van az a szerencsétlen? – kérdezte Renée.

– A hivatalomban.

– Menjen hát, barátom – mondta a márki –, ne mulassza el a kötelességét miattunk, ha egyszer a király szolgálata máshová szólítja.

– Ó, Villefort úr – mondta Renée, és összetette a kezét –, legyen elnéző, hiszen ez az eljegyzésünk napja!

Villefort megkerülte az asztalt, és a fiatal lány felé közeledve, a szék támlájának támaszkodott.

– Hogy megnyugtassam – mondta –, minden tőlem telhető megteszek, drága Renée. Ha azonban a jelek nem csalnak, ha a vád igaz, akkor bizony ki kell irtani azt a gaz bonapartistát.

Renée végigborzongott az *irtani* szóra, mert eszébe jutott, hogy a szóban forgó gaznak feje is van.

– Baljóslatú jelek! – mormogta Renée.

– Ön igazán kétségbeejtően gyerekes, kisasszony – jegyezte meg

a márkiné. – Lásssa be, kérem, hogy az állam érdeke előbbrevaló, mint az ön szeszélye és érzelmössége.

– Ó, anyám! – suttogta Renée.

– Legyen elnéző a hölgygel, márkiné – mondta Villefort –, megígérem: nagyon szigorú leszek.

De a vőlegény, miközben a márkinével beszélt, titokban menyasszonyára pillantott, és ez a tekintet ezt mondta:

„Legyen nyugodt, Renée: az ön szerelme kedvéért elnéző leszek.”

Renée legédesebb mosolyával felelt e tekintetre, Villefort pedig boldogan távozott.

7. A KIHALLGATÁS

Alig lépett ki Villefort az ebédlőből, levetette vidám álarcát, bár ezúttal sok fáradságába került, amíg összehúzta a szemöldökét, és megkeményítette vonásait. Eltekintve apja politikai múltjának emlékeitől, amely, hacsak nem szakít vele teljesen, tönkretelheti egész jövőjét, Gérard de Villefort e pillanatban tökéletesen boldognak érezte magát. Már maga is gazdag, és huszonhét esztendősen léteire igen előkelő államhivatali helyet tölt be, vőlegénye egy szép és fiatal lánynak, akit szeret, nem szenvedélyesen ugyan, de okosan, ahogyan már egy királyi ügyészhelyettes szerethet. Saint-Méran kisasszony, a menyasszonya, nemcsak nagyon szép, hanem olyan család tagja is, amely ez idő szerint igen nagy kegyben áll. A menyasszony szülei, nem lévén több gyermekük, minden összekötötetésüket a vejüknek szentelheték. Ezenkívül még ötvenezer tallér hozományt is adtak leányuknak, és ez az összeg, a házasságközvetítők szörnyű szavai-
val élve, egy szép napon remélhetőleg félmillió örökséggé növekszik.

Mindezek olyan ragyogóan boldoggá tették Villefort-t, hogy szinte elvakult, amikor lelki szemével sokáig nézte benső életét.

A kapuban a rendőrbiztos várta. Amint megpillantotta a baljós-
latú embert, azonnal az alkalomhoz illő arcot öltött.

– Itt vagyok, uram – mondta –, jól tette, hogy letartóztatta ezt az embert. Most pedig mondjon el töviről hegyire mindent, amit megtudott róla.

– A vádlott, mint a feljelentő levél is mutatja, egy Edmond Dantès nevezetű másodtiszt a *Pharaon* háromárbocos hajón. Ez a hajó gyapotot szállított Alexandriából és Szmirnából. Tulajdonosa a marseille-i Morrel és Fia cég.

– Mielőtt a kereskedelmi hajóra került, hadihajón is szolgált?

– Ó, dehogyan, uram, hiszen még egészen fiatal. Tizenkilenc, legfeljebb húszéves.

Ebben a pillanatban, amint Villefort a Grande-Rue-n végighaladva a rue des Conseils sarkára érkezett, megszólította egy férfit, aki, úgy látszott, várt rá. Morrel úr volt az.

– Á, Villefort úr! – kiáltott a derék ember. – Nagyon örülök, hogy találkoztam önnel. Képzelve csak, a legfurcsább és leghallatlanabb tévedést követték el: letartóztatták hajóm másodtisztjét, Edmond Dantèst.

– Tudom, uram – válaszolta Villefort –, éppen azért jöttem, hogy kihallgassam.

– Ó, uram – folytatta Morrel úr, akit magával ragadott a Dantès iránt érzett szeretete –, ön nem ismeri a vádlottat, de én igen: képzelje maga elé a legszelídebb, a legbecsületesebb embert, sőt, merném mondani, azt az embert, aki legjobban érti a kereskedelmi tengerészet minden csínját-bínját. Ó, Villefort úr, őszintén és tiszta szívből figyelmébe ajánlom őt.

Villefort, mint láttuk, a város királypárti előkelőségei közé tartozott, Morrel pedig a plebejusokhoz. Az utóbbiról gyanítani lehetett, hogy titkos bonapartista. Villefort megvetően nézte végig Morrelt, és hidegen válaszolt:

– Tudhatja, uram, hogy lehet valaki becsületes a kereskedelmi vonatkozásokban, de azért még igen nagy bűnös is lehet, mármint politikailag. Ugye tudja ezt, uram?

Az ügyész helyettes ezeket az utolsó szavakat úgy hangsúlyozta, mintha magára a hajótulajdonosra is vonatkoztatná őket, míg kutató tekintete szinte behatolt a szíve mélyére annak az embernek, aki elég merész volt, hogy közbenjárjon másért, noha tudja, hogy neki magának is elnézésre van szüksége.

Morrel elpirult, mert politikai tekintetben nem érezte egészen tisztának a lelkiismeretét. Mégis nagyon melegen fűzte hozzá:

– Kérve kérem, Villefort úr, legyen olyan jó, amilyen mindig

szokott lenni, és *adja nekünk vissza* mihamarább ezt a szegény Dantèst!

Az *adja nekünk vissza* kissé forradalmian hangzott a királyi ügyészhelyettes fülének.

„Ugyan, ugyan! – mondta magában. – Adja nekünk vissza... Vajon ez a Dantès valami carbonari szektának a tagja-e, hogy pártfogója akaratlanul is a közös formulát használja?”

– Uram – folytatta hangosan –, tökéletesen nyugodt lehet, ha a vádlott ártatlan, ha ellenben bűnös, kénytelen leszek teljesíteni kötelességemet...

Ezzel – az igazságügyi palotának támaszkodó háza kapujához érve – méltósággal belépett, miután előbb jeges udvariassággal üdvözölte a szerencsétlen hajótulajdonost. Morrel szinte kővé meredten maradt állva azon a helyen, ahol Villefort elhagyta.

Az előszobában csendőrök és a rendőrség emberei nyüzsgöttek. Közöttük, gyűlölettől villogó tekintetek gyűrűjében állt nyugodtan és mozdulatlanul a fogoly.

Villefort lapos pillantást vetett Dantèsre, majd így szólt:

– Vezessék be a foglyot.

Amikor belépett Dantès, könnyed udvariassággal köszönt bírójának.

Csak akkor találkozott Villefort érzéketlen tekintetével. Ez tudára adta, hogy a komor arcú igazságszolgáltatás előtt áll.

– Kicsoda ön, és mi a neve? – kérdezte Villefort.

– A nevem Edmond Dantès, uram – válaszolta a fiatalember nyugodt hangon. – Másodtiszt vagyok a *Pharaon* hajón, amely a Morrel és Fia cég tulajdona.

– Kora? – folytatta Villefort.

– Tizenkilenc éves vagyok – felelte Dantès.

– Mit csinált abban a pillanatban, amikor a rendőrség letartóztatta?

– Eljegyzési lakománkat ültük, uram – mondta Dantès kissé meghatott hangon.

– Eljegyzési lakomáját ülte? – kérdezte az ügyészhelyettes, és akarata ellenére összeresztette.

– Igen, mert éppen feleségül akartam venni azt a lányt, akit három éve szeretek, uram.

Bármennyire érzéketlen szokott is lenni Villefort, most mégis szíven ütötte a körülmények ilyen összetalálkozása, és a boldogsága közepette meglepett Dantès meghatott hangja rokonérzést keltett lelke legmélyén.

– Folytassa, uram! – mondta. – Szolgált a bitorló alatt?

– Akkor soroztak volna be a haditengerészetbe, mikor ő megbukott.

– Azt mondják, hogy önnek túlzó politikai nézetei vannak – jegyezte meg Villefort, bár egyetlen szót sem hallott erről, de szívesen adta fel a kérdéseket vádak formájában.

– Politikai nézeteim, nekem, uram? Sajnos, szinte szégyen kimondani, de nekem még bizony sohasem volt olyasmim, amit nézetnek lehetne nevezni. Szeretem édesapámat, tisztelem Morrel urat, és imádom Mercédèst. Tessék, uram, mindössze ennyit mondhatok az igazságszolgáltatásnak.

Mialatt Dantès beszélt, Villefort elnézte szelíd és őszinte arcát, és visszaemlékezett Renée szavaira. A fiatal lány ismeretlenül is jóindulatát kérte a vádlott számára. Az ügyész helyettes már úgy ismerte a bűntettet és a bűnözőket, hogy Dantès minden szavából ártatlanságának bizonyosságát érezte ki. Ez a fiatalember barátságos érzéseket keltett bírāja szívében.

„Bizisten – mondta magában Villefort –, kedves fickó, és remélem, nem lesz nehéz leköteleznem Renée-t azzal, hogy első kérését teljesítem: ez megér nekem egy meleg kézszorítást nyilvánosan, és egy édes csókot valamelyik sarokban.”

– Mondja, uram – kérdezte Villefort –, vannak ellenségei?

– Szerencsére sokkal kevésbé vagyok fontos ember, semhogy ellenségeim lehetnének.

– De talán vannak irigyei: tizenkilenc éves korára kapitány lesz, ez a maga helyzetében előkelő állás. Csinos lányt vesz feleségül, menyasszonya szereti, pedig ez ritka boldogság. A sorsnak ez a két kegye igazán felkelthette egyesek irigységét.

– Igen, ebben igaza van. Önnek jobban kell ismernie az embereket, mint nekem, és ez lehetséges. De ha ezek az irigyek a barátaim közül kerültek ki, bevallom, inkább nem akarom megtudni, kik azok, semhogy gyűlölöm kelljen őket.

– Nincs igaza, uram. Amennyire lehetséges, mindig tisztán kell

látnunk mindent magunk körül. És ön olyan derék fiatalembernek látszik, hogy a kedvéért segítségére leszek. Megmutatom önnek azt a feljelentést, amely ide juttatta: itt a vádló levél. Felismeri az írást?

Ezzel Villefort kihúzta a levelet zsebéből, és átadta Dantèsnek.

Dantès ránézett, és elolvasta. Homlokán felhő vonult át.

– Nem, uram – felelte –, nem ismerem ezt az írást. Elváltoztott írás, és mégis elég merész. Mindenesetre ügyes kéz munkája. Nagyon boldog vagyok – tette hozzá, és hálásan tekintett Villefortra –, hogy ilyen emberhez kerültem, mint amilyen ön, mert az irigyem valóban ellenségem.

– És most feleljen őszintén, uram – mondta az ügyészhelyettes –, mi igaz ebből a névtelen feljelentésből?

Ezzel Villefort undorral dobta az asztalra a levelet, amelyet Dantès visszaadott neki.

– Minden és semmi, uram. Tengerészi becsületemre, Mercédès iránt érzett szerelmemre, apám életére, a tiszta igazságot mondom.

– Beszéljen, uram! – biztatta Villefort hangosan.

Utána magában hozzátette: „Ha Renée láthatna, remélem, meg volna velem elégedve, és nem nevezne többé hóhérnak!”

– Amint elhagytuk Nápolyt, Leclère kapitány agylázat kapott. Betegsége annyira rosszabbodott, hogy a harmadik nap vége felé érezte halála közeledtét, és engem magához hívott, megbízott azzal, hogy kössek ki Elba szigetén, Porto Ferrajóban, keressem fel a főmarsallt, és adjak át neki egy levelet. – Ideje volt: két órára rá önkívületbe esett, és másnap meghalt.

– Mit tett ön akkor?

– Amit tennem kellett, uram, azt, amit mindenki megtett volna a helyemben: a haldokló kérése szent, a tengerészeknél azonban a fölöttes kérése parancs is, amelyet teljesíteni kell. Én tehát Elba szigete felé vitorláztam, és másnap megérkeztem oda. Mindenkinek megtiltottam, hogy elhagyja a hajót, és egymagam szálltam partra. A főmarsallnak beküldtem a kapitánytól kapott gyűrűt, amely ismeretőjelül szolgált, és minden ajtó megnyílt előttem. A főmarsall fogadott, kikérdezett a szerencsétlen Leclère kapitány halálának körülményeiről, és mint ahogy a kapitány gondolta, ő is átadott nekem egy levelet, és megbízott velem, hogy személyesen vigyem el Párizsba. Megígértem, hogy megteszem, mert ezzel kapitányom utolsó kíván-

ságát teljesíttem. Amikor itt partra szálltam, gyorsan elintéztem a hajó minden ügyét, azután menyasszonyomhoz siettem. Morrel úr segítségével legyőztünk minden egyházi nehézséget, végül pedig, uram, mint mondtam, részt vettem eljegyzési lakománkon, úgy volt, hogy egy óra múlva megesküszünk, mert holnap Párizsba akartam utazni. Ekkor tartóztattak le, ennek a feljelentésnek alapján.

– Igen, igen – mormogta Villefort –, azt hiszem, mindez így igaz, és ha ön bűnt követett is el, csak meggondolatlanságból tette, és ezt is menti, hogy kapitányának parancsára cselekedett. Adja ide azt a levelet, amelyet Elba szigetén kapott, adja a becsületszavát, hogy jelentkezik az első idézésre, és térjen vissza barátaihoz.

– Így hát szabad vagyok, uram! – kiáltott fel Dantès kimondhatatlanul boldogan.

– Szabad, csak adja ide azt a levelet.

– Ott kell lennie ön előtt, uram, mert azt is elvették tőlem többi irattal együtt, amelyek közül néhányat felismerek ebben az iratcsomóban.

– Várjon – mondta az ügyészhelyettes Dantèsnak. A fiatalember már vette a kesztyűjét és kalapját. – Várjon. Kinek van a levél címeze?

– *Noirtier úrnak, rue Coq-Héron, Párizs.*

Ez a név olyan hirtelenül és váratlanul érte Villefort-t, mint egy villámcsapás. Visszahanyatlott karosszékébe, azután félig felemelkedett, hogy elérje a Dantèsnél lefoglalt papírokat, sietve átlapozta őket, kihúzta közülük a végzetes levelet, és kimondhatatlan rémülettel ránézett a vádlottra.

– Noirtier úr, rue Coq-Héron, 13. szám – mormogta egyre sápadtabban.

– Igen, uram – válaszolta Dantès csodálkozva. – Talán ismeri?

– Nem – felelte Villefort élénken. – A király hű szolgája nem ismerhet semmiféle összeesküvőt.

– Hát összeesküvésről van szó? – kérdezte Dantès, s miután előbb szabadnak hitte magát, most még nagyobb rémület fogta el, mint az imént.

– A levelet nem mutatta meg senkinek? – kérdezte Villefort olvasás közben és egyre sápadtabban.

– Becsületemre mondom, uram, senkinek!

– Senki sem tudja, hogy ön Elba szigetéről levelet hozott, amely Noirtier úrnak volt címezve?

– Senki sem, uram, kivéve azt, aki a kezembe adta.

– Az is sok, túlságosan sok! – mormogta Villefort.

Homloka egyre komorabb lett, amint a levél vége felé közeledett. Sápadt ajka, remegő keze és égő szeme láttára Dantès egyre kínzóbb aggodalom töltötte el.

Amint Villefort befejezte az olvasást, feje két kezébe hanyatlott; és lesújtva maga elé meredt.

– Mi baja van, uram? – kérdezte Dantès félénken. Villefort nem válaszolt, de csakhamar felemelte sápadt és feldúlt arcát, és másodszor is elolvasta a levelet; majd jéghideg kezével végigsimította verejtékező homlokát, és harmadszor is nekilátott a levél olvasásának.

„Ó, ha ismeri a levél tartalmát – mondta magában –, és ha valaha is megtudja, hogy Noirtier azonos a Villefort édesapjával, elvesztem, mindörökre elvesztem!”

Időnként Edmond-ra nézett, mintha tekintete széttörhette volna azt a láthatatlan sorompót, amely a szívben a néma titkokat tartja bezárva.

Villefort heves küzdelmet folytatott önmagával, és igyekezett megkeményíteni a hangját, amikor megszólalt.

– Uram – mondta –, kihallgatása eredményeképpen a legsúlyosabb vádak bukkantak fel, így hát nem áll módomban, hogy mint előbb reméltem, azonnal szabadon bocsásson. Mielőtt ilyen intézkedést tennék, tanácskoznom kell a vizsgálóbíróval. Pedig láthatta, hogy jóindulattal kezeltem az ügyet.

– Ó, hogyne, uram! – kiáltott fel Dantès. – Köszönöm is önnek.

– Egy ideig még visszatartom önt mint foglyot, uram, a lehető legrövidebb ideig, amennyire csak módomban áll. A legfőbb vád ön ellen ez a levél, és nézzen csak ide...

Villefort a kandallóhoz lépett, a levelet a tűzbe dobta; és ott állt, míg csak el nem hamvadt.

– Láthatja, megsemmisítettem – folytatta.

– Ó! – kiáltott Dantès. – Uram, ön több, mint az igazságszolgáltatás, ön maga a jószág!

– Hallgasson rám! – folytatta Villefort. – Ilyen cselekedet után megéri, ugye, hogy megbízhat bennem?

– Ó, uram, csak rendelkezék, és én követem parancsait.

– Ma estig itt tartom önt az igazságügyi palotában. Lehet, hogy még másvalaki is ki fogja hallgatni: mondja el mindazt, amit nekem mondt, de erről a levélről egy szót se szóljon!

– Ígérem, uram.

Most szinte Villefort könyörgött, és a vádlott nyugtatta meg a bírót.

– Most hát ez a levél nincs többé, érti, ugye? – jegyezte meg Villefort a hamura meredve, amely még megőrizte a levél alakját, és a lángok között röpdösött. – Csak mi ketten tudjuk, hogy volt valaha ez a levél, senki sem varázsolhatja vissza: ha tehát bárki is szóba hozza, tagadja le, tagadja le bátran, és megmenekül.

– Le fogom tagadni, uram, legyen egészen nyugodt – mondta Dantès.

– Rendben van! – felelte Villefort, és megfogta a csengő zsinórját.

A rendőrbiztos belépett.

Villefort odament hozzá, néhány szót sűgött neki, amire a rendőr csupán fejbőlintással felelt.

– Kövesse ezt az urat! – mondta Villefort Dantèsnek.

Dantès meghajtott magát, még egy utolsó hálás pillantást vetett Villefort-ra és távozott.

Alig csukódott be az ajtó Dantès mögött, Villefort-t minden ereje elhagyta, és csaknem ájultan roskadt egy karosszékre.

– Jaj nekem! – mormogta. – Ha a királyi ügyész Marseille-ben lett volna, ha helyettem a vizsgálóbírót hívják, végem van. És ez a papiros, ez az átkozott papiros az örvénybe taszított volna. Ó, apám, apám, hát már mindig csak akadályozni fogja a boldogságomat, és örökké csak az ön múltja ellen kell harcolnom.

Ekkor váratlanul fény gyűlt az agyában, felderült az arca. Míg összeszorított ajka mosolyra húzódott, tétova tekintete megkeményedett. Úgy látszott, hogy eszébe jutott valami.

– Ez az – mondotta. – Az a levél, amely csaknem vesztetet okozta, talán a szerencsém forrása lesz. Előre, Villefort, munkára!

Amint a királyi ügyész helyettes meggyőződött róla, hogy a vádlott már nincs az előszobában, ő maga is kiment, és vidáman menasszonyának otthona felé indult.

8. IF VÁRA

A rendőrbiztos intett a két csendőrnek, mire egyikük jobbról, másikuk balról Dantès mellé lépett. Kinyitottak egy ajtót, amely a királyi ügyész lakosztályából az igazságügyi palotába vezetett, azután végimentek azokon a nagy, sötét folyosókon, amelyekről minden arra haladó összeborzong, még akkor is, ha nincs rá semmi oka.

Dantès végül megpillantott egy ajtót. Amint kinyílt, a két csendőr kissé meglökte a foglyot, aki még mindig habozott. Dantès végre átlépte a félelmes küszöböt, mögötte nagy zajjal becsukódott az ajtó. Most más levegőt szívt; romlott és nehéz levegőt.

Elég tiszta, de rácsos ablakú és retesszel elzárt helyiségbe vezettek, amely nem félemlítette meg túlságosan. Különbösen is a fülébe csengtek még a királyi ügyészhelyettes szavai, a remény megannyi édes ígérete, és Dantès úgy érezte, hogy az ügyész hangja tele van szeretettel.

Hamarosan ráesteledett a fogolyra.

Minél kevésbé látott a sötétben, annál finomabbá vált a hallása. A legkisebb neszre, amely behatolt hozzá, felugrott, és gyorsan az ajtónak tartott, abban a bizonyos hitben, hogy szabadon akarják engedni. A zaj azonban csakhamar elhalt más irányban, és Dantès visszaruskadt zsámolyára.

Vége este tíz óra felé, abban a pillanatban, amikor már-már elveszítette reménységét, újabb zajt hallott, s úgy vélte, hogy most az ő szobája felé közeledik valaki. Valóban, a lépések megálltak az ő ajtaja előtt. A zárban kulcs fordult, megcsikordult a tolózár, megnyílt a tömör tölgyfa ajtó, és a sötét szobában hirtelen két fáklya vakító fénye villant fel.

Négy csendőr jött a fogolyért királyi ügyészhelyettes úr parancsára. Az a meggyőződés, hogy Villefort úr küldött érte, egészen eloszlatta a szerencsétlen fiatalember félelmét. Nyugodtan, könnyed lépésekkel indult el, és maga helyezkedett el kísérői között.

A kapu előtt kocsi várakozott; egy pillanat múlva már odabenn ült, és a súlyos batár baljóslatú zajjal gördült el.

Dantès csakhamar felismerte, hogy a rakodópart felé tartanak.

Ott a kocsi megállt, az altiszt leszállt, és az őrséghez lépett. Dantès a rakodópart utcai lámpásainak fényénél ismét látta a fegy-

verek villanását. Két sor katona között utat hagytak neki a kocsitól a kikötőig.

Egy csónak felé indultak, amelyet a vámórség egyik tengerész lánccal a rakodópart mellett tartott. Az altiszt a csónak elején foglalt helyet; négy legény nagy erővel a Pilon-gát felé evezett.

A fogoly először nagyon megörült, hogy szabad levegőre került. Tele tüdővel élvezte azt az élénk szellőt, amely szárnyán hozza az éjszaka és a tenger minden ismeretlen illatát. De azért mindjárt fel is sóhajtott. Elhaladt a Réserve-kert előtt, ahonnan két ablak fénylő nyílásán vidám báli zsvaj szűrődött ki.

Dantès összetette a kezét, szemét az égbe emelte. Imádkozott.

A csónak folytatta útját. Szembekerült a Pharo-öböllel, és megakarta kerülni a parti ágyúüteget. Ezt Dantès sehogy sem értette.

– De hát hová visznek? – kérdezte az egyik csendőrtől.

– Semmiféle felvilágosítást sem adhatunk.

Dantès elhallgatott. Némán és elgondolkodva várt, és a tengerész sőtéthez edzett tekintetével igyekezett áthatolni az éjszaka homályán.

Bal felől elhagyták Ratonneau szigetét, amelyen fény világított, és a katalánok kis öbléhez érkeztek. Itt a fogoly tekintete éberebb lett.

A katalánoknál csak egyetlen fény világított. Dantès észrevette, hogy ez a világosság menyasszonya szobájából jön. Csak Mercédès virrasztott a kis telepen.

Eközben a csónak folytatta útját.

Egy dombocska hajlata eltakarta a fényt. Dantès hátrafordult, és észrevette, hogy a csónak kiért a nyílt tengerre.

Mialatt saját gondolataiba mélyedve maga elé nézett, az evezőket vitorlakkal cserélték fel, és a csónakot most a szél vitte előre.

Dantès arrafelé nézett, amerre a csónak tartott. Száz ölnyire maga előtt megpillantotta azt a fekete és meredek sziklát, amelyen, mint egy nagy kőhalmaz, If komor vára emelkedett.

Ez a különös alakú épület, ez a börtön, mélységes borzadást kelt. Ez az erőd három évszázad óta táplálja Marseille-t gyászos hagyományával. Dantès, amint megpillantotta, úgy érezte magát, mint a halálraítélt a vérpád láttán.

– Ó, Istenem! – kiáltott fel. – If vára!

És Dantès ekkor villámgyors mozdulattal a tengerbe akarta vetni

magát, de a mellette álló csendőrök észrevették szándékát. Abban a pillanatban, amikor lába felemelkedett, négy izmos kéz kapta el. Az altiszt pedig Dantèsre szegezte a karabélyát. A fiatalember érezte, hogy a puskacső vége súrolja a halántékát.

Átvillant rajta, hogy megteszi a tiltott mozdulatot, és így erőszakkal végez azzal a váratlan szerencsétlenséggel, amely reá szakadt. De azután eszébe jutottak Villefort úr ígéretei is. Rútnak és sivárnak találta, hogy csendőr kezétől pusztuljon el.

Csaknem ugyanakkor erős lökés rázza meg a csónakot. Az egyik hajóslegény kiugrott arra a sziklára, amelynek nekifutottak. Őrei, akik karjánál és ruhája gallérjánál fogták, arra kényszerítették, hogy kiszálljon, majd a citadella kapujához vezető lépcsőre vonszolták, az altiszt pedig szuronyos puskával haladt mögötte.

Dantès most már lemondott minden céltalan ellenállásról. Lassúságát inkább bágyadtság, semmint ellenkezés okozta, Kábultan támoalgott, mint aki részeg. Katonákat látott, akik a meredek lejtőn zárkóztak fel, lépcsőn botladozott felfelé, átment egy boltív alatt, majd a kapu becsukódott mögötte.

Szinte csak ködön át látta az egészet, és semmit sem fogott fel világosan. Igyekezett összeszedni gondolatait. Körülnézett. Négyszögletű udvaron állt, amelyet magas fal vett körül. Hallani lehetett az őrok lassú, szabályos lépteit.

Tíz percig várakoztak.

– A fogoly kövessen, viszem a szállására!... – szólalt meg végül egy hang.

– Menjen! – mondták a csendőrök, és meglökték Dantès.

A fogoly követte vezetőjét, aki valamilyen terembe irányította. A helyiség csupasz és nyirkos falát mintha könnyű áztatta volna. Valami kis lámpaféle állt egy zsámolyon. A lámpa kanóca bűzös zsírban hunyorgott, megvilágította a szörnyű hely nedvesen fénylő falait, és megmutatta Dantèsnek vezetőjét, egy rosszul öltözött és rossz képű, alárendelt beosztású börtönőrt.

– Ez lesz a szobája ma éjszakára – mondta a porkoláb. – Későre jár, és az igazgató úr már lefeküdt. Majd holnap, ha felkel és megadja a magára vonatkozó rendelkezéseket, talán más lakást jelöl ki magának. Addig itt a kenyér, és ebben a korszóban a víz, szalma pedig ott van abban a sarokban. Jó éjszakát!

És még mielőtt Dantès felelhetett volna valamit, mielőtt láthatta volna, hová tette a börtönőr a kenyeret, mielőtt szemügyre vehette volna, hol a vizeskorsó és hol a fekvőhelyül szolgáló szalma, a börtönőr elvitte a kis lámpát, és bezárta az ajtót.

Egyedül maradt tehát a sötétben és a csendben, éppen olyan némán és komoran, mint azok a boltozatok, amelyeknek jeges hidegét leszállni érezte égő homlokára.

Amikor a pirkadat első világossága némi fényt vetett ebbe a barlangba, Dantès még mindig ugyanott rostokolt. Mintha egy vaskéz odaszegezte volna, ahol előző este megállt: csupán a szeme dagadt be a sok elfojtott könnyezéstől. Nem mozdult, csak nézte a földet.

Így töltötte az egész éjszakát, állva, és egy pillanatra sem aludt el. Reggel a porkoláb benézett, és megkérdezte:

- Kíván valamit?
- Szeretnék beszélni az igazgatóval.

A börtönőr vállat vont, és távozott. Dantès követte a szemével, kezét az ajtó felé nyújtotta, de az újra becsukódott.

Erre keserves zokogásra fakadt. Könnyei, amelyek eddig torkát fullasztották, most patakként ömlöttek szeméből. Arccal a földre borult, és soká imádkozott. Végiggondolta egész elmúlt életét, és eltűnődött: ugyan mi bűnt követett el fiatal életében, amely miatt ilyen kegyetlen büntetést érdemelt?!

Így telt el a nap. Hol leült és gondolataiba mélyedt, hol körüljárta börtönét, mint valami vasketrecbe zárt vadállat.

Főleg az a gondolat izgatta, hogy az átkelés alatt, amikor nem is sejtette, hová viszik, nyugton és csendben maradt, holott tíz-szer is a tengerbe ugorhatott volna. Kitűnő úszó lévén eltűnhetett volna a hullámok alatt, megszökhetett volna őreitől: elmenekül, eléri a partot, elrejtőzik valahol, bevár egy genovai vagy katalán hajót, eljut Olaszországba vagy Spanyolországba, onnan írt volna Mercédèsnek, hogy jöjjön el hozzá. Ami a megélhetést illeti, ez sem nyugtalanította: mindenütt ritka a jó tengerész. Úgy beszélt olaszul, mint bármely toszkánai, spanyolul, akár egy ó-kasztíliai. Szabadon, boldogan élt volna apjával és Mercédèsszel, mert apja is eljött volna hozzá. Így azonban most börtönben van, bezárták If várába, ebbe az áttörhetetlen börtönbe, nem tudja, mi lett apjával, mi lett Mercédèsszel, s mindezt azért, mert hitt Villefort szavá-

nak. Ebbe bele kell bolondulni!... Dantès magánkívül forgolódott a szalmán.

Másnap, ugyanabban az órában ismét bejött a börtönőr.

– No, már jobban ésnél van, mint tegnap volt? – kérdezte.

Dantès nem válaszolt.

– Ejnye, no – mondta az őr –, hát csak bátorság! Kíván valamit?...

– Beszélni szeretnék az igazgatóval.

– Ej – türelmetlenkedett a börtönőr –, ez lehetetlen. Effélét nem kérhet.

– Mit szabad hát itt kérnem?

– Jobb ellátást, ha megfizeti, sétát, és olykor könyveket.

– Nekem azonban az igazgatóval kell beszélnem!...

– Ugyan – mondta a börtönőr –, ne élje bele magát ennyire ebbe a lehetetlen kívánságba, mert két hét alatt megőrül. A téboly mindig így kezdődik, van itt erre példa: az egyik rab állandóan egymilliót ígért az igazgatónak, ha szabadlára helyezi, így zavarodott meg az abbé, aki maga előtt ebben a szobában lakott.

– És mi lett vele?

– Sötétzárkába vitték.

– Hallgass csak ide – mondta Dantès. – Én más ajánlatot teszek neked. Nem ígérek neked milliót, mert nem tudnám megadni, de felajánlok száz tallért, ha vállalod, hogy Marseille-ben elmegy a katalánokhoz, és átadsz egy levelet annak a fiatal lánynak, akit Mercédèsnek hívnak.

– Ha ez kitudódik, elveszítem az állásomat, amely évente ezer frankot jövedelmez nekem...

– Jól van – mondta Dantès –, ide figyelj: valamelyik nap az ajtó mögött foglak várni, és amint belépsz, ezzel a zsámollyal verem szét a fejedet!...

– Fenyegetőzik!... – kiáltott a börtönőr. – Kezd megzavarodni. Az abbé is így kezdte, mint maga!

Dantès felkapta a zsámolyt, és megforgatta a feje fölött.

– Jól van, jól van! – csitította a börtönőr. – Hát ha olyan nagyon akarja, értesítjük az igazgatót.

– Helyes! – dörmögte Dantès, és zsámolyát visszatette a földre. Ráült, lehajtotta a fejét, és tétován maga elé bámult, mint aki valóban megzavarodott.

A börtönőr kiment, és csakhamar visszatért négy katonával és egy káplárral.

– Az igazgató parancsára – mondta – vezessétek le a foglyot a sötétzárkába: bolondnak bolond mellett a helye!...

A négy katona megragadta Dantès-t, aki ellenállás nélkül követte őket.

Tizenöt lépcsőfokon vezették le, majd kinyitották egy sötétzárka ajtaját, és belökték foglyukat.

Az ajtó tüstént becsukódott, és Dantès kinyújtott karral tapogatózott előre, míg csak falat nem érzett a kezével. Akkor leült a sarokba; szeme lassanként megszokta a sötétséget. Kevés hiányzott ahhoz, hogy valóban megőrüljön.

9. AZ ELJEGYZÉS ESTÉJE

Mint mondtuk, Villefort visszatért a place du Grand-Cours-ra, és mire belépett Saint-Méranné házába, a vendégeket, akiket az ebédlőasztalnál hagyott, a szalonban találta, amint éppen kávéztak.

Renée türelmetlenül várta, ez a türelmetlenség egyébként az egész társaságot elfogta. Általános ujjongással fogadták:

– Nahát, hóhér, állam támasza, királpárti Brutus! – kiáltotta az egyik vendég. – Mondja már el, mi újság?

– No, csak nem fenyeget bennünket megint a Rémuralom? – kérdezte valaki más.

– A korzikai emberevő kijött volna a barlangjából? – kérdezte a harmadik.

– Márkiné – mondta Villefort, jövendő anyósához lépve –, azért jöttem, hogy megkérjem, bocsásson meg, amiért kénytelen vagyok önöket most ismét itthagyni... Márki, lehetnék olyan szerencsés, hogy négyszemközt válthassak önnel néhány szót?

A márki karon fogta Villefort-t, és együtt távoztak.

– Beszéljen! – mondta a márki, amint beléptek a dolgozószobába –, mi történt?

– Olyasmi, ami szükségessé teszi, hogy azonnal Párizsba utazzam. És most, márki, bocsássa meg ezt az indiszkrét kérdést: van állami járadéka?

– Minden vagyonom államkötvényekben van, csaknem hat- vagy hétszázezer frank.

– Adja el mindet, márki, adja el, különben tönkremegy. Bízva meg a bankárját, hogy adja el a papírokat, ne vesztítsen egyetlen másodpercet sem.

A márki asztalhoz ült, levelet írt bankárjának; utasította, hogy mindenáron adja el a papírokat.

Villefort, miközben az írást gondosan beletette tárcájába, így szólt:

– Szükségem van még egy levélre, amelynek segítségével bejuthatok Ófelségéhez anélkül, hogy a kihallgatáskérés formásaival tölteném értékes időmet.

– Hiszen ott van a pecsétőr, annak szabad bejárása van a Tuilé-riákba, az ő segítségével ön is éjjel-nappal szabadon bejuthat a királyhoz.

– Ez kétségtelen. Csakhogy nem szükséges bárkivel is megosztanom az érdemet, hogy ezt a hírt viszem. Érti? Ha elsőnek érkezem a Tuilériákba, jövöm biztosítva van, mert olyan szolgálatot teszek a királynak, amelyet nem szabad elfelejtenie sohasem.

– Ebben az esetben menjen, csomagoljon, én pedig hívom Salvieux-t, és megíratom vele azt a levelet, amely önnek szabad bejárást biztosít.

– Helyes... Negyedóra múlva a postakocsiban kell ülnöm...

Villefort futva távozott, de a kapuban eszébe jutott, hogy egy királyi ügyészhelyettes nem rohanhat, mert ha meglátják, feldúlja az egész város nyugalma. Ezért szokott hivatali méltóságához illő járással ment tovább.

A kapu árnyékában észrevett egy fehér fantomot, amely mozdulatlanul állva várt rá.

Mercédès nem kapott semmi hírt Edmondról; amint leszállt az este, elindult, hogy személyesen tudakozódjék: vajon miért tartóztatták le kedvesét?

A férfit meglepte Mercédès szépsége és méltósága, s amikor a fiatal leány számon kérte tőle, hogy mi történt kedvesével, Villefort úgy érezte, ő a vádlott, és a lány a bírása.

– Az az ember, akiről beszél – válaszolta Villefort nyersen –, igen nagy bűnös, és semmit sem tehetek érte, kisasszony.

Mercédès felzokogott, és amikor Villefort tovább akart menni, a leány másodszor is megállította.

– De legalább azt mondja meg – könyörgött –, hogy hol van, hadd tudjam meg, él-e vagy meghalt?

– Nem tudom, az úgy már nem tartozik hozzám – válaszolta Villefort.

Zavarta ez a szelíd és könyörgő tekintet, félretolta hát Mercédèst, és bement a házba. Erősen becsapta a kaput, hogy kirekessze az eléje táruló fájdalmat.

Villefort azonban, amint a szobájába ért, egy karosszékbe roskadt.

Ekkor a beteg szív mélyén csírázásnak indult egy halálos fekély. Sápadtak és fenyegetőnek látta azt az ifjút, akit feláldozott a saját becsvágyának, azt az ártatlan embert, akinek az ő bűnös apjáért kellett fizetnie; úgy állt előtte Dantès, amint szintén halvány menyasszonyának nyújtja a kezét. Nyomába szegődött a lelkifurdalás, az a néma és fájdalmas harangzúgás, amely olykor-olykor fenyegetően dörömböl a szíven, valami elmúlt cselekedetre emlékezteti és összezúzza az embert.

Már több ízben kért halálbüntetést vádlottakra, és csupán azt az indulatot érezte, amelyet a bírónak a vádlottal való viaskodása okoz. Ezeket a vádlottakat az ő lesújtó ékesszólása következtében végezték ki. Villefort azonban csakugyan bűnösöknek hitte őket.

Most azonban ártatlan embert juttatott életfogytiglan tartó rablásba; és megölte nemcsak a szabadságát, hanem a boldogságát is.

Erre a gondolatra az a néma döbbenet fogta el, amelyet eddig nem ismert, s most bizonytalan szorongás töltötte el a szívét.

Ha ebben a pillanatban felhangzott volna előtte Renée szelíd hangja, hogy kegyelemért könyörögjön, bizonyos, hogy jéghideg kezével aláírná a parancsot: bocsássák szabadon Dantèst, bármi hárulna is reá emiatt. Ám a csendben nem szólalt meg az a lány hang, csak Villefort inasa jelentette, hogy a postakocsi indulásra készen áll. Villefort kocsiba ült és elhajtattat.

Szegény Mercédès visszatért a katalánokhoz, és félholtan, kétségbeesve vetette le magát ágyára.

Morrel úr nem csüggedt: megtudta, hogy a kihallgatás után Dantèst börtönbe vetették. Erre sorba járta barátait, felkereste Marseille befo-

lyásos személyiségeit, de már akkor híre terjedt, hogy a fiatallembert mint bonapartista ügynököt tartóztatták le, és mivel ebben a korszakban a legmerészebbek is esztelen ábrándnak tartottak minden kísérletet arra, hogy Napóleon újra a trónra kerüljön, mindenfelé csak hidegség, félelem vagy elutasítás fogadta. Kétségbeesve tért haza, de belátta, hogy a helyzet súlyos, és hogy senki sem tud segíteni.

Caderousse is borzasztóan kínlódott, de nem ment el, mint Morrel úr, nem kísérelt meg semmit Dantès érdekében, ami egyébként nem is állt módjában, hanem bezárkózott két üveg ribizliborral, és mámorba akarta fojtani aggodalmát.

Egyedül Danglars nem kínlódott és nem nyugtalankodott. Ellenkezőleg: örült, hiszen bosszút állt az ellenségén, biztosította a *Pharaon* hajón az állását, amelyet féltett. Ő tehát megszokott idejében feküdt le, és nyugodtan aludt.

Villefort kezébe kapta a Salvieux úr levelét, azután mindkét orcáján megcsókolta Renée-t, Saint-Mérannénak kezét csókolt, a márkí kezét megszorította, majd a postakocsin gyors iramban Aix felé hatatott.

Dantès apó csaknem belehalt fájdalomába és aggodalmába.

10. KIS DOLGOZÓSZOBA A TUILÉRIÁKBAN

XVIII. Lajos király a Tuilériákban, abban a boltíves ablakú kis szobában ült, amelyet valaha annyira kedvelt Napóleon is; unottan hallgatott egy ötven-ötvenkét éves, őszes hajú, arisztokratikus arcú és kifogástalanul öltözött férfit, miközben a Horatius-kötet margójára jegyezgetett.

– Miféle csapásról van szó, kedves Blacas? – tudakolta szórakozottan.

– Azt hiszem, sire, a déli part felől valami vihar fenyeget. Nem jó lenne, ha felséged leküldene megbízható embereket a Languedocba, Provence-ba és a Dauphinéba, hogy az ottani hangulatról hírt hozzanak? Úgy gondolom, nemigen tévedek, ha valami kétségbeesett kísérlettől félek, Bonaparte, vagy legalábbis a pártja részéről.

– Kedves Blacas-m – mondta a király –, rémlátásaival zavarja munkámat.

– Engem viszont az nem hagy aludni, hogy felségedet nem érzem biztonságban.

Egy percig csend támadt, azalatt XVIII. Lajos a lehető legapróbb betűkkel új jegyzetet írt Horatiusa margójára.

– Folytassa, kedves hercegem – mondta, mikor ezzel elkészült –, folytassa, hallgatom.

– Sire – mondta Blacas, aki egy percig abban reménykedett, hogy Villefort-t elsikkaszthatja a saját előnyére –, kénytelen vagyok megmondani, hogy ami engem nyugtalanít, az nem alaptalan, légből kapott hír. Egy helyesen gondolkodó, minden bizalmamra méltó embert megbíztam vele, őrködjék a délvidéken. Ez az ember postakocsin érkezett ide, hogy hírüln adja nekem: „Nagy veszedelem fenyegeti a királyt.” Erre iderohantam, sire.

– Kedves hercegem, nyújtsa ki a kezét! A bal oldalamba nyúljon, igen, oda. Ott kell lennie tegnapi dátummal a rendőrmiszter jelentésének... De nézze csak, itt van maga Dandré úr... Ugyebár, Dandré urat jelenti? – szakította félbe magát XVIII. Lajos, az ajtónállóhoz fordulva, aki csakugyan a rendőrmisztert jelentette be.

– Igen, felség, Dandré báró úr – felelte az ajtónálló.

– Helyes, báró – jegyezte meg XVIII. Lajos, alig észrevehető mosollyal. – Jöjjön beljebb, báró, és újságolja el a hercegnek, mi újat tud Bonaparte úrról.

Dandré úr igen kecsesen himbálta magát egy karosszék támláján, amelyre két kezével rátámaszkodott.

– Felsőged bizonyára tárgyalt a tegnapi jelentésről.

– Hogyne, hogyne. De mondja meg magának a hercegnek, mit csinál a bitorló a szigetén.

– Uram – mondta a báró a hercegnek –, Bonaparte halálosan unatkozik. Egész napokat tölt azzal, hogy elnézi, mint dolgoznak Porto Longone bányászai.

– És szórakozásul vakarózik – jegyezte meg a király.

– Vakarózik? – kérdezte a herceg. – Mit akar ezzel mondani felséged?

– Ejnye, kedves hercegem, csak nem felejtette el, hogy ez a nagy ember, ez a hős, ez a félisten valami pusztító bőrbajban, *prurigoban* szenved?

– Ez még semmi, herceg – folytatta a rendőrminiszter –, csaknem bizonyosan tudjuk, hogy a bitorló hamarosan megbolondul.

– Hogyan?...

– Hol forró könnyeket ont, hol meg torkaszakadtából nevet. Olykor órákat tölt el a tengerparton azzal, hogy kavicsokat dobál a vízbe, és ha a kavics ötször vagy hatszor ugrál a víz színén, akkor olyan boldognak látszik, mintha egy új Marengót vagy Austerlitzet nyert volna meg. Beláthatják, hogy ezek a téboly jelei.

– Vagy a bölcsességé, báró úr, vagy a bölcsességé – mondta XVIII. Lajos nevetve. – Az ókor nagy hadvezérei is azzal mulattak, hogy kavicsokat dobáltak a tengerbe. Nézzék meg, Plutarchos mit ír Scipio Africanusról.

Blacas úr elgondolkozott. Villefort nem akart mindent elmondani neki, nehogy másvalaki megtudjon valamit a titkából, annyit azonban elmondott, amennyivel felkelthette Blacas nyugtalanságát.

– Nézze csak, Dandré – mondta XVIII. Lajos –, Blacas-t még egyáltalán nem győzte ám meg. Térjen át arra, hogy a bitorló megtért.

A rendőrminiszter meghajolt.

– Hogy a bitorló megtért?!... – mormogta a herceg, és a királyra és Dandréra tekintett, akik úgy váltották egymást a szóban, mint két színész. – Hát megtért a bitorló?

– A következő történt, hercegem – mondta a miniszter a világ legkomolyabb hangján. – Legutóbb Napóleon szemlét tartott, és amikor öreg zsémbesei közül, ahogy ő nevezi őket, ketten vagy hárman kifejezték óhajukat, hogy szeretnének visszatérni Franciaországba, elbocsátotta őket, és lelkükre kötötte, hogy szolgálják jó királyukat. Pontosan így mondta, herceg, erre bizonyítékaim vannak.

– No, Blacas, mi a véleménye? – kérdezte diadalmasan a király.

– Azt mondom, sire, hogy vagy a rendőrminiszter úr téved, vagy én tévedek. De mivel az lehetetlen, hogy a rendőrminiszter úr tévedjen, hiszen kezében tartja felséged biztonságát és becsületét, tehát valószínű, hogy én tévedek. Mindamellet, sire, felséged helyében kihallgattatnám azt az embert, akit említettem; sőt, még ahhoz is ragaszkodnék, hogy felséged maga tisztelje meg ezzel.

– Szívesen, herceg, az ön ajánlatára azt fogadom, akit ön óhajt...

– Akkor, sire, megyek a hírnökömért – mondta Blacas. – Könyörögök, fogadja szívesen, ha másért nem, Salvieux úr kedvéért is, hiszen

ő ajánlotta nekem Villefort urat, és rám bízta, hogy bocsássam felséged színe elé.

– Villefort urat? – kiáltott fel a király. – Hát Villefort-nak hívják azt a hírnököt? És ő jött Marseille-ből?

– Ő személyesen.

– Miért nem mondta meg rögtön a nevét? – kérdezte ismét a király, és arcán valami nyugtalanság derengett.

– Sire, azt hittem, hogy ez a név ismeretlen felséged előtt.

– Dehogy, dehogy, Blacas. Komoly, nemes lelkű és főleg becsvagyó ember. Teringettét, hiszen ön ismeri az apja nevét.

– Az apját?

– Igen, Noirtier.

– Noirtier, a girondista? Noirtier, a szenátor?

– Pontosan az.

– És felséged ennek az embernek a fiát alkalmazta?

– Blacas, barátom, maga nem értett meg. Azt mondtam, hogy Villefort becsvagyó; hogy előrehaladjon, Villefort feláldoz mindent, még az apját is.

– Akkor hát bebocsássam, sire?

– Méghozzá rögtön, herceg.

A herceg fiatalos fürgeséggel távozott. Forró királypárti érzelmei húszévéssé varázsolták. És ugyanazzal a gyorsasággal tért vissza, amellyel leszaladt.

– Lépjen csak be, Villefort úr – mondta a király –, lépjen be! Blacas úr azt állítja, hogy önnek valami fontos mondanivalója van számomra.

– Sire, azt hiszem, a dolog igen sürgős, de remélem, hogy hála a nagy sietségemnek, nem jóvátehetetlen.

– Beszéljen kimerítőbben, uram! – mondta a király.

Most már őt is elfogta az az izgalom, amely Blacas úr arcát feldúlta, és elváltoztatta Villefort hangját.

– Sire, a lehető legnagyobb gyorsasággal érkeztem Párizsba, hogy értesítem felségedet: hivatalom hatáskörén belül felfedeztem egy komoly összeesküvést. A bitorló fölfegyverzett három hajót. Valami különös tervet forral. Ebben az órában már el kellett hagynia Elba szigetét, és annyi bizonyos, hogy megkísérel partra szállni esetleg még Franciaországban is...

– Folytassa, kérem! Honnan tudja ezeket a részleteket?

– Sire, mindezek egy marseille-i ember kihallgatása során kerültek napvilágra. Ezt az embert régóta szemmel tartom, és elutazásom napján tartóztattam le. Gyanús volt ez az izgága, bonapartista tengerész. Titokban Elba szigetén járt, ott látta a főmarsallt, aki egy párizsi bonapartista számára szóbeli üzenetet küldött vele, s ennek a nevét a világegyetem sem árulta el. Ez az üzenet azonban felhívta a bonapartista, hogy készítse elő a talajt Napóleon visszatérésére, amely nem késhet soká.

– És hol van ez az ember? – kérdezte XVIII. Lajos.

– Börtönben, sire.

– És ön súlyosnak látta a helyzetet?

– Annyira súlyosnak, sire, hogy bár ez az eset családi ünnepség kellős közepén talált, eljegyzésemet ültük, otthagytam menyasszonyomat és barátaimat, mindent későbbre halasztottam, hogy aggodalmaimmal és hűségemmel járuljak felséged színe elé.

– Hm... Térjünk csak vissza a cselszövéshez, Villefort úr.

– Sire, attól tartok, hogy ez már komoly összeesküvés.

– Ugyan már – mondta a király mosolyogva. – Tíz hónap óta minisztereim megkettőzték éberségüket, hogy a Földközi-tenger partvidéke jó őrizet alatt álljon. Ha Bonaparte Franciaországban akar partra szállni, nagyon könnyen végzünk vele, hiszen a nép gyűlöli. Nyugodjék meg hát, uram, de azért számíthat királyi hálánkra.

– Ah, itt van Dandré úr! – kiáltott fel Blacas herceg.

Ebben a pillanatban valóban megjelent a küszöbön a rendőrmiszter, sápadtan, reszketve és tétova tekintettel.

11. A KORZIKAI EMBEREVŐ

XVIII. Lajos e feldúlt arc láttára vadul ellökte az előtte álló asztalt.

– Mi baja, báró úr? – kiáltott fel.

– Sire... – dadogta a báró és kétségbeesett mozdulattal a király lába elé akarta vetni magát, XVIII. Lajos azonban szemöldökét összehúzta, és hátrált egy lépést.

– Uram – mondta –, parancsolom, hogy beszéljen!...

– Sire, a bitorló február 28-án elhagyta Elba szigetét, és március 1-jén partra szállt Franciaországban, Antibes mellett, a Juan-öbölben.

– A bitorló partra szállt Franciaországban. Antibes mellett, a Juan-öbölben, kétszázötven mérföldnyire Párizstól, március 1-jén, és ön ezt a hírt csak ma, március 3-án tudja meg?!... Ej, uram! Vagy hamis jelentést adtak önnek, vagy pedig megbolondult!

– Fájdalom, sire, nagyon is igaz!

XVIII. Lajos kimondhatatlan haragra és rémületre valló mozdulattal egyenesedett fel.

– A bitorló Franciaországban! – kiáltotta. De hát nem őrködtek fölötte? Vagy ki tudja, talán egy követ fújtak vele?

– De... – szólt közbe Villefort, hirtelen azonban megállt. – Ó, bocsánat, sire, bocsánat – tette hozzá meghajolva –, buzgalmam magával ragad, felséged kegyes elnézését kérem.

– Beszéljen, uram, beszéljen bátran! – szólította fel a király. – Csak ön értesített előre a bajról, segítsen hát orvosolni is!

– Sire – felelte Villefort –, a bitorlót gyűlölettel veszik körül a délvidéken, úgy látom, nagy a kockázata ott, könnyű volna ellene lázítani a Provence-ot és a Languedocot.

– Ez kétségtelen – jegyezte meg a miniszter –, csakhogy Napóleon Gap és Sisteron felé nyomul előre.

– Előrenyomul?! – kérdezte XVIII. Lajos. – Tehát Párizsban tart? És mennyi embere van?

– Sire, azt nem tudom – válaszolta a rendőrminiszter.

– Hogyhogy nem tudja? Erről elfelejtett érdeklődni?

A miniszter lehajtotta a fejét, nem felelt, és homlokát élénk piroság öntötte el.

XVIII. Lajos egy lépést tett előre, és keresztbe fonta a karját, úgy, ahogy Napóleon szokta.

– Ilyenformán igaz tehát mindaz, amit az ellenségeink mondtak rólunk: „Semmit sem tanultak, semmit sem felejtettek”? Még ha úgy árultak volna el engem, mint ahogy őt elárulták, találnék vigasztalódást. De olyan emberek között, akiket én helyeztem hivatali méltóságukba, akiknek kötelességük lett volna, hogy jobban vigyázzanak rám, mint saját magukra, mivel az én sorsom egyben az övék is, akik előttem mit sem értek, utánam ismét nem fognak

érni semmit, most nyomorultul vesszek el, tehetetlenségük és ostobaságuk miatt!

A miniszter összegörnyedt e szörnyű szemrehányás hallatán. Blacas úr verejtékes homlokát törülgette. Villefort magában mosolygott, mert úgy érezte, hogy jelentősége megnövekedett.

– Elbukni! – folytatta XVIII. Lajos, aki egy pillanat alatt felmérte azt a mélységet, amelynek szélén a monarchia állt. – Ó, sokkal szívesebben mennék fel bátyám, XVI. Lajos vérpadjára, mintsem hogy így, nevetségessé válva, menjek le a Tuilériák lépcsőjén!...

– Sire, sire, irgalom! – mormogta a miniszter. – Sire, a szó szoros értelmében lehetetlen volt kitalálni azokat a terveket, amelyeket az az ember titokban tartott mindenki előtt.

– A szó szoros értelmében lehetetlen?! A szó szoros értelmében lehetetlen volna egy miniszter számára, akinek rendelkezésére áll a közigazgatás, a hivatalok, az ügynökök, a besúgók, a kémek és egymillió-ötszázezer frank a titkos alapból, hogy megtudja, mi történik Franciaország partjaitól hatvan mérföldnyire?! No hát ide nézzen! Itt ez az úr, akinek mindez nem állt a rendelkezésére, itt ez az úr, egyszerű hivatalnok, és többet tudott, mint ön az egész rendőrségével!

A rendőrminiszter haragosan nézett végig Villefort-on, aki a diadal szerénységével hajtotta le a fejét.

Villefort érezte, hogy a miniszter visszavonhatatlanul megbukott. De a miniszter, aki hatalmának teljességében nem tudta megfejteni Napóleon titkát, bukásának végső pillanatában feltárhatta Villefort titkát: az ügyészhelyettesnek nem kellett mást tennie, csak kihallgatnia Dantèst. Villefort tehát nem tönkretenni akarta a minisztert, hanem inkább segítségére sietett.

– Sire – mondta Villefort –, az esemény gyorsasága azt bizonyítja felségednek, hogy azt egyedül csak az Isten akadályozhatta volna meg, ha valami hatalmas vihart támaszt. Az, amit felséged az én részemről óriási éleslátásnak vél, tisztára és egész egyszerűen a véletlen műve. Ne becsüljön engem érdememen felül, sire, nehogy meg kelljen változtatnia a rólam való első véleményét.

A rendőrminiszter sokat jelentő tekintettel mondott köszönetet a fiatalembernek, és Villefort megértette, hogy terve sikerült, vagyis nem veszített semmit a király hálájából, ugyanakkor szerzett egy jó barátot, akire bizton számíthatott szükség esetén.

– Jól van – mondta a király. – És most, uraim – folytatta Blacas-hoz és a rendőrminiszterhez fordulva –, nincs többé szükségem önökre, visszavonulhatnak: a többi most már a hadügyminiszterre tartozik.

– Szerencsére, sire, számíthatunk a hadseregre – jelentette ki Blacas. – Felséged tudja, hogy a jelentések szerint a hadsereg milyen hű felséged kormányához.

– Ne beszéljen jelentésekről; most már jól tudom, herceg, mennyire bízhatom bennük. De igaz is, a jelentésekről jut eszembe, báró úr, mi újat hallott a rue Saint-Jacques-beli üggyről?

– A rue Saint-Jacques-beli üggyről! – kiáltott fel Villefort. Nem tudta elfojtani ijedelmét.

– Sire – válaszolta a rendőrminiszter –, éppen ma akartam felségeddel közölni azokat az új híreket, de aztán úgy véltem, ezek már nem érdekelhetik a királyt.

– Ellenkezőleg, uram, ellenkezőleg – mondta XVIII. Lajos –, úgy látom, ez az ügy egyenesen összefügg azzal, amely bennünket foglalkoztat, és Quesnel tábornok halála talán valami nagy belső összeküvés nyomára vezet bennünket.

Quesnel tábornok nevének hallatára Villefort ismét összerezcent.

– Valóban, sire – folytatta a rendőrminiszter –, úgy látszik, hogy a tábornok nem lett öngyilkos, mint ahogy hittük, hanem meggyilkolták: egy bonapartista klubból távozóban tűnt el...

Mialatt a rendőrminiszter értesüléseit közölte XVIII. Lajossal, Villefort hol elpirult, hol elsápadt.

Most őhozzá fordult a király:

– Ugye az ön véleménye is az, ami az enyém, Villefort úr, hogy Quesnel tábornok, akiről azt lehetett volna hinni, hogy a bitorlóval tart, a valóságban azonban szívvel-lélekkel az én hívem volt, valami bonapartista orgyilkosság áldozata lett?

– Nagyon valószínű, sire – válaszolta Villefort. – De többet nem tudnak róla?

– Nyomában vannak annak az embernek, aki a találkozóra hívta. Az inas megadta a személyleírást: ötven-ötvenkét év körüli barna férfi, fekete szemét sűrű szemöldök takarja, és bajusza van. Kék feltöltöt viselt, és gomblyukában a Becsületrend tisztí szalagja piroslott. Tegnap nyomon követtek valakit, akire pontosan illett ez a sze-

mélyleírás, de a rue de la Jussienne és a rue Coq-Héron sarkán elvezítették szem elől.

Villefort, mialatt a rendőrminiszter beszélt, egyre jobban érezte, hogy a lába roskadozik. Amikor azonban meghallotta, hogy az ismeretlen meglépett a nyomozó előtt, ő is fellélegzett.

– Keresse meg ezt az embert, uram – mondta a király a rendőrminiszternek –, mert Quesnel tábornok e pillanatban igen nagy hasznunkra lehetett volna!...

– Sire, remélem, hogy legalább ebben a tekintetben kiérdemlem felséged meglegedését.

– Nos, majd meglátjuk. Nem tartóztatom tovább, báró. Villefort úr, ön bizonyára fáradt a hosszú utazástól, menjen, pihenjen le!

– Sire, az a jószág, amellyel felséged elhalmoz, olyan jutalom, amely felülmúlja minden becsvágyamat.

– Uram, legyen nyugodt, nem feledkezünk meg önről. Egyelőre – a király levette a Becsületrend keresztjét, amelyet kék kabátján szokott viselni a Szent Lajos-kereszt mellett, a Carmel-hegyi Notre Dame és Szent Lázár-rendjel fölött, és átnyújtotta Villefort-nak –, egyelőre fogadja el tőlem ezt a keresztet – mondta.

Villefort szemében a büszke öröm könnye csillant meg. Átvette a keresztet és megcsókolta.

– És most – kérdezte – milyen parancsokkal tisztel meg felséged?

– Menjen, uram – mondta a király –, és ha meg találnék feledkezni önről, csak nyugodtan juttassa magát az eszembe... Báró úr, adja ki a parancsot, hogy hívják ide a hadügyminisztert! Blacas, ön maradjon itt!

– Nos, uram – mondta a rendőrminiszter Villefort-nak, miközben távoztak a Tuilériákából –, ön jól indult, és megalapozta szerencséjét.

– Vajon hosszan fog-e tartani? – dünnyögte Villefort, és elköszönt a bukott minisztertől.

Kocsi után nézett, hogy hazatérjen.

A rakodóparton bérkocsi haladt keresztül, Villefort intett neki, mire a bérkocsi odahajtott. Villefort megadta címét, beült a kocsi mélyébe, és átadta magát becsvágyó ábrándjainak. Tíz perc múlva a szállásán rendelkezett, hogy két óra múlva lovai álljanak elő, és éppen asztalhoz akart ülni, amikor megszólalt a csengő. Az inas ajtót nyitott, de Villefort utasítására feltartóztatta az érkezőt.

– No, a kutyafáját! – dohogott a küszöbön a jövevény. – Furcsa divat! Talán Marseille-ben az a szokás, hogy a fiúk nem fogadják az apjukat? Hadd mondjam meg neked, kedves Gérard fiam, cseppet sem kedves dolog, hogy így megvárakoztatsz!...

– Hagyjon magunkra, Germain – mondta Villefort.

Az inas látható csodálkozással távozott.

12. APA ÉS FIÚ

Noirtier úr szemmel követte az inast, míg csak az ajtó be nem csukódott mögötte. Azután nem restellte a fáradságot, és maga zárta be az előszoba ajtaját, utána bezárta a hálószobaajtót, bereteszelte, majd visszatért.

– Ej no! Úgy veszem észre, kedves Gérard fiam, mintha cseppet sem örülne a jöttömnek.

– Dehogynem, apám – felelte Villefort –, nagyon is örvendek. Csakhogy kissé meglepett.

– Magam is ugyanezt mondhatnám. Ön közli velem, hogy február 28-án tartja eljegyzését Marseille-ben, és március 3-án már Párizsban van. Hogy lehet ez?

– Éppen ön miatt jöttem. Ez az utazás talán megmenti önt.

– Igazán? – kérdezte Noirtier úr. – Ez nagyon érdekes lehet.

– Apám, bizonyára hallott egy bizonyos bonapartista klubról, amely a rue Saint-Jacques-on van?

– Az 53. szám alatt? Hogyne, hiszen az alelnöke vagyok.

– Apám, az ön hidegvére megfélemlít.

– Ugyan, mit akar, fiam? Ha valakit a jakobinusok üldöztek, ha az illető egy szénásszekéren hagyta el Párizst, ha Robespierre vizsgálói bekerítették a bordeaux-i mezőkön, akkor sok mindenhez hozzászokik az ember. Folytassa csak! Mi történt abban a rue Saint-Jacques-beli klubban?

– Az, hogy odahívták Quesnel tábornokot, aki este kilenc órakor ment el hazulról, és másnap a Szajnából húzták ki.

– Nahát, cserébe közlök önnel egy egészen új hírt – jelentette ki Noirtier. – A császár partra szállt!...

– Csendesebben, apám, nagyon kérem, elsősorban ön miatt! Már

hallottam ezt a hírt, sőt, előbb tudtam, mint ön, hiszen három nap óta vágtatok Marseille-ből Párizsba!

– Három nap óta?! Megbolondult? Hiszen három nappal ezelőtt még nem is szállt partra a császár...

– Tudtam a tervéről. Egy levélből, amelyet Elbáról küldtek önnek. Én ezt a levelet elfogtam a küldönc tárcájában. Ha ez a levél másvalakinek a kezébe kerül, akkor önt talán már agyon is lőtték volna, apám.

Villefort apja elnevette magát.

– Lám, lám – mondta –, úgy látszik, a Restauráció megtanulta a Császárságtól, hogyan kell gyorsan elintézni az ügyeket... És hol az a levél?

– Elégettem, hogy még nyoma se maradjon. Mert ez a levél az ön halálos ítéletét jelentette volna.

– És tönkretette volna az ön jövőjét – válaszolta hidegen Noirtier. – Ezt megértem. De nekem nincs mit félnem, hiszen ön pártfogol.

– Többet teszek ennél, uram, megmentem az életét.

– Mi az ördög! Egyre drámaibbá lesz. Magyarázza meg, mire gondol.

– Uram, visszatérek a rue Saint-Jacques-beli klubra. Quesnel tábornokot megölték!

– Ugyan már! A politikában nincsen gyilkosság. A politikában, kedvesem, nem ölnek meg senkit: mindössze akadályt hárítanak el. Akarja tudni, miként történt a dolog? Elmondom. Azt hittük, hogy számíthatunk Quesnel tábornokra: Elba szigetéről ajánlották nekünk. Egyikünk meghívta, jöjjön el a rue Saint-Jacques-ra egy gyűlésre, ahol jó barátokat fog találni. Odajött, ott felfedték előtte az egész tervbe vett partraszállást. Ő pedig kijelentette, hogy ő királypárti. Ennek ellenére engedték, hogy elmenjen szabadon, egészen szabadon. Ő nem tért haza? Ki tehet róla, kedves fiam? Gyilkosság! Igazán meglep, Villefort, hogy ön, a királyi ügyész helyettese, ilyen gyöngye bizonyítékra épít vádat. Mondtam-e valaha is önnek, amikor királypárti tevékenységét folytatta, és lefejeztetett az enyéim közül valakit: „Fiam, ön gyilkosságot követett el”? Nem, én azt mondtam: „Remek volt, uram, diadalmasan harcolt. Holnap majd boszút állunk.”

– De apám, vigyázzon, az lesz igazán szörnyű, ha mi állunk bosz-

szút. Ön hiába számít a bitorló visszatérésére! A bitorló nem tehet meg tíz mérföldet sem Franciaország területén, mert üldözik és bekerítik, mint valami vadállatot.

– Kedves barátom, a császár ebben a pillanatban a grenoble-i országúton van, tizedikén vagy tizenkettedikén Lyonban lesz, és huszadikán vagy huszonötödikén Párizsban.

– Csakugyan? – válaszolta Villefort, és csodálattal nézett apjára.
– Úgy látom, jól értesült mindenről...

– Ej, Istenem, egyszerű a dolog. Önök, akik hatalmon vannak, csak azokkal a módszerekkel rendelkeznek, amelyeket a pénz biztosít, mi pedig, akik várjuk a hatalom megszerzését, azokat a módszereket tartjuk kezünkben, amelyeket az önfeláldozástól kapunk.

Ezzel Villefort édesapja maga nyúlt a csengő után, hogy beszéltsa az inast.

Villefort megfogta a karját.

– Várjon, apám – mondta a fiatalember –, még egy szót előbb. Bármilyen gyatra is a királpárti rendőrség, egy rettenetes dologról mégis tud. Arról az emberről, aki Quesnel tábornoknál járt aznap reggel, amikor a tábornok eltűnt.

– Ó! És miféle szemleírás az?

– Barna arc, fekete haj, barkó és szem, kék felöltő, állig begombolva, gomblyukában a Becsületrend tisztí szalagjával, széles karimájú kalap és nádpálca.

Noirtier ekkor mosolyogva felállt, levetette kabátját és nyakkendőjét, odament ahhoz az asztalhoz, amelyen fia toalett-tárgyai voltak, fogott egy borotvát, beszappanozta az arcát, és biztos kézzel leborotválta áruló barkóját, amely a rendőrségnek olyan értékes ismertetőjeül szolgált. Villefort rémülten bámulta apját, aki ezután másképpen fésülte a haját, fekete nyakkendője helyett színeset kötött, kék felöltője helyett felvette Villefort egyik gesztenyebarna, bő kabátját, és a tükör előtt felpróbálta a fiatalember egyik felhajtott szélű kalapját. Úgy látta, jól illik neki, nádpalcáját a kályha mellett levő sarokban hagyta, és ideges kezével megsuhintott egy kis bambuszbotot, amely az elegáns ügyészhelyettes megjelenésének könnyedségét szokta biztosítani.

– No, hát – mondta Noirtier a fiához fordulva, aki döbbenten nézte ezt a gyors változást –, mit gondolsz, így is rám ismer a rendőrséged?

– Nem, apám – dadogta Villefort.

– És most, kedves Gérard fiam – folytatta Noirtier –, az okosságodhoz folyamodom, hogy eltüntesd mindazokat a tárgyakat, amelyeket rád bízok.

– Ó, legyen nyugodt, apám – felelte Villefort.

– Igen, igen! És azt hiszem, igazad van, valóban, alighanem megmentetted az életemet. De légy nyugodt, rövidesen viszonzom ezt a szívességet. Most pedig ülj fel újra a postakocsira, és ha jövet sietél, hazafelé csak úgy száguldj. Éjnek idején érkezzél Marseille-be, a hátsó ajtón menj be lakásodba, maradj ott csendben, alázatosan, titkon, és főleg ne árts senkinek, mert ezúttal, esküszöm, kemény legények módjára fogunk viselkedni, mivel jól tudjuk, kik az ellenségeink. Menj, fiam, menj, kedves Gérard fiam, és ha hallgatsz egy jó barátod tanácsaira, talán meghagyunk állásodban. Ez alkalmat ad arra – tette hozzá Noirtier mosolyogva –, hogy másodízben is megments engem, ha a politikai hinta egy szép napon téged ismét a magasba emel, engem pedig ledob. Isten veled, kedves Gérard fiam. Legközelebbi utazásod alkalmával nálam szállj meg...

E szavak után Noirtier teljes nyugalommal távozott.

Villefort sápadtan és izgatottan futott az ablakhoz, félrevonta a függönyt, és látta, amint apja teljes hidegvérrel elmegy két vagy három rossz képű ember közt, akik lesben vártak a sarokkőnél, hogy elfogják a fekete barkós férfit, aki kék kabátot és széles karimájú kalapot visel.

Villefort lélegzetét visszafojtva figyelt, míg csak apja el nem tűnt a rue Bussy sarkánál. Akkor fogta az otthagyt tárgyakat, a fekete nyakkendőt meg a kék kabátot, bedugta a bőrtáska legmélyére, az összecsavart kalapot a szekrény aljába gyömöszölte, a nádpálcát háromfelé törte és a tűzre dobta, úti sapkát vett fel, majd beugrott kocsijába, amely már útra készen várakozott rá.

Lyonban megtudta, hogy Bonaparte bevonult Grenoble-ba, és végig igen izgalmas út után megérkezett Marseille-be. Már hatalmába kerítette a szorongás, amely a nagyravágyással és az első méltóságok megszerzésével együtt költözik az ember szívébe.